

The background of the cover is a detailed illustration of a Roman legionary in full battle dress, including a helmet with a red crest, a cuirass, and a red tunic. He is holding a spear in his right hand and a large rectangular shield in his left. In the background, other soldiers and a Roman temple with columns are visible under a hazy, golden sky.

BEN KANE

ZAPOMENUTÁ
LEGIE

VYŠEHRAĐ

BEN KANE

ZAPOMENUTÁ
LEGIE

VYŠEHRAĐ

Kniha vychází
v roce 80. výročí založení
nakladatelství Vyšehrad
|1934–2014|

Z anglického originálu The Forgotten Legion
vydaného nakladatelstvím Arrow Books 2011
přeložila Jaroslava Hromadová
Ilustrace na obálce Michal Houba
Typografie Vladimír Verner
Odpovědná redaktorka Marie Válková
Redakčně zpracovala Adéla Tošovská
Elektronické formáty připravil KOSMAS, www.kosmas.cz
E-knihu vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
v Praze roku 2014 jako svou 1310. publikaci
Vydání v elektronickém formátu první
(podle prvního vydání v tištěné podobě)
Doporučená cena E-knihy 199 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7429-501-0 (pdf)

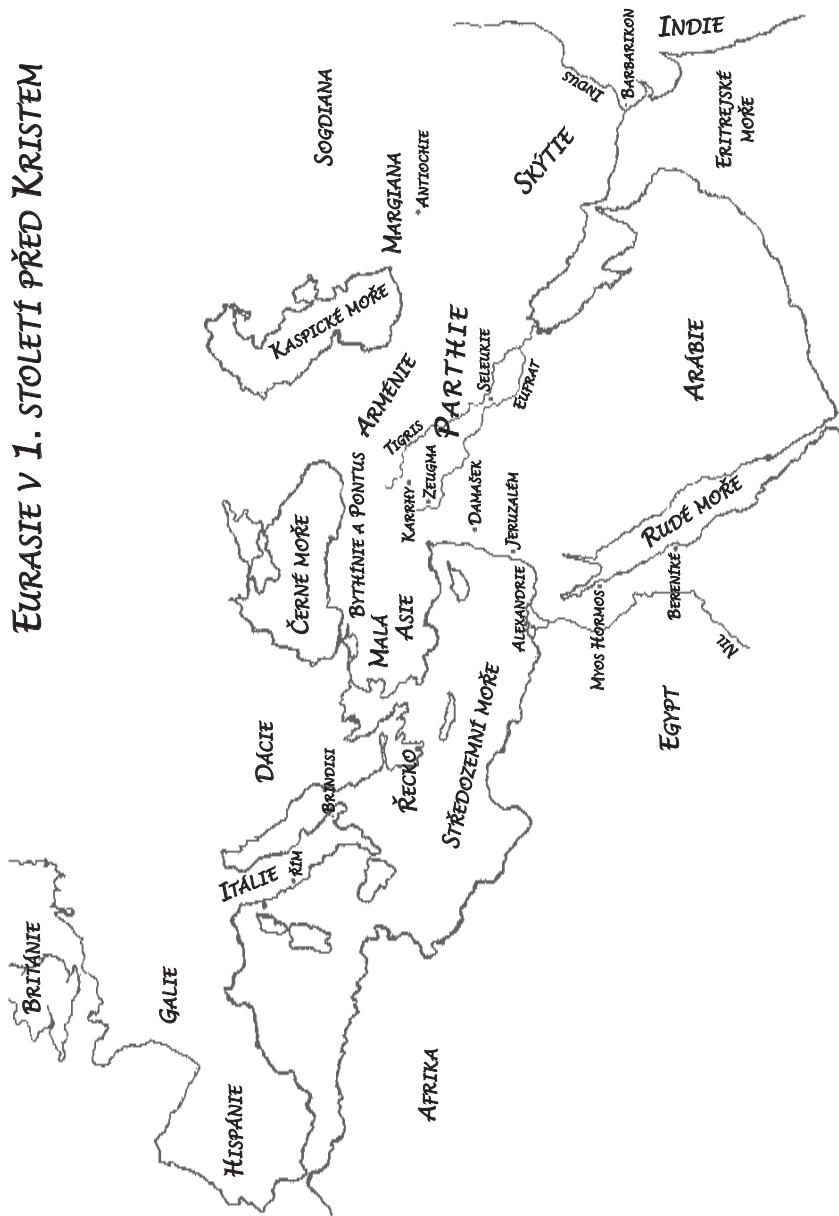
Copyright © 2008 Ben Kane
Translation © Jaroslava Hromadová, 2014

Tištěnou knihu si můžete zakoupit na www.ivysehrad.cz

*Crassus u Eufratu ztratil své orly, svého syna a své vojáky,
A sám zahynul jako poslední.
„Parthové, proč se radujete?“ řekla bohyně.
„Měli byste vrátit prapory,
Objeví se mstitel, který vás potrestá
za Crassovu smrt.*

Ovidius, Kalendář

EURASIE V 1. STOLETÍ PŘED KRISTEM

Plinius Starší ve svém díle Kapitoly o přírodě popisuje, jak Římané, kteří přežili bitvu u Karrh v roce 53 před Kristem, poslali do Margiany (česky také Merv).

Tato oblast (nachází se v nynějším Turkmenistánu) je víc než 24 000 kilometrů od místa, kde tyto muže zajali. Deset tisíc legionářů, kteří sloužili jako pohraničníci, se ocitlo nejdál na východě ze všech Římanů.

Tam však jejich příběh nekončí.

Roku 36 před Kristem zapsal čínský historik Pan Ku, že vojáci v armádě Jzh-jzh, hunského válečníka a vládce města na Hedvábné stezce, bojovali ve formaci tvaru „rybí šupiny“. Tento výraz popisující jejich uspořádání je v čínské literatuře ojedinělý a mnoho historiků tvrdí, že označuje hradbu ze štítů. Tehdy takto bojovali jedině Makedonci a Římané. Pokud by je ovlivnil bojový výcvik Řeků, musel by v této oblasti přetrvat více než sto let. Je zajímavé, že zmíněná bitva se konala pouhých sedmnáct let po bitvě u Karrh a necelých 800 kilometrů od hranic Margiany.

Dál na východ v Číně se v současnosti nachází vesnice Li-čchian. Původ jejího jména není jasný, ale vědci se domnívají, že vznikla v letech 79 před Kristem až 5 po Kristu a její název znamená ve staré čínštině „Řím“. Neobvykle velký počet současných obyvatel má evropské rysy – světlé vlasy, zahnutý nos a zelené oči. Jedna místní univerzita nedávno zkoumala vzorky DNA, aby zjistila, zda jsou tito lidé potomky deseti tisíc legionářů, kteří se po bitvě u Karrh vydali na východ a na stránky učebnic dějepisu.

Zapomenutá legie.

Řím, rok 70 před Kristem

Byla *hora undecima*, jedenáctá hodina, a rozlehlé město zaplavila rudá záře červánků. Občasný závan větru pohnul vzduchem mezi hustou zástavbou domů a přinesl úlevu od dusného letního vedra. Z domů a bytů vycházeli lidé, aby dokončili denní povinnosti, popovídali si před obchody a popili v otevřených krčmách. Kupci se pokřikováním snažili upoutat pozornost kolemjdoucích a děti si pod bedlivým dohledem matek hrály před domy. Odkudsi ze středu města nedaleko fora sem doléhal rytmický zvuk modliteb z chrámu.

Byla to přátelská a bezpečná hodina, ale v průchodech a na dvorcích se už začaly prodlužovat stíny. Slunce opouštělo vysoké kamenné sloupy a sochy bohů a ulice se halily do tmavší a ne moc příjemné šedivé barvy. Nejdéle se světlo udrží na sedmi pahorcích, jakémsi srdci Říma, a pak si vládu nad městem opět vynutí tma.

I v této pozdní hodině byla na Foru Romanu pořád spousta lidí. *Basilicae*, rozlehlá krytá tržiště, obklopená chrámy a budovou senátu, byla plná kupců, věštců, právníků a písařů, kteří poskytovali své služby u malých stánků. Byl už večer, ale někdo mohl chtít sepsat závěť, předpovědět budoucnost nebo sestavit žalobu. Pohybovali se tu podomní obchodníci a snažili se prodat zteplalé ovocné šťávy. Politici pracující do pozdních hodin v senátu spěchali domů a zastavovali se na kus řeči, jenom pokud se nedokázali vyhnout svým spojencům. Jakmile otroci, kteří spolu hráli na schodech deskové hry, uviděli své pány, okamžitě vyskočili. Rychle vzali nosítka a šli jim naproti. Přitom dávali pozor, aby si nestrhli puchýře na spálených ramenech.

Na schodech ke chrámu zůstala hrstka žebráků v naději, že dostanou nějakou almužnu. Někteří z nich byli tělesně postižení, ale hrdí veteráni z legií, nepřemožitelné armády, která zajistila republice bohatství a věhlas. Na sobě měli potrhané zbytky uniformy – drátěné košile byly skoro celé zrezivělé a hnědé tuniky držely pohromadě jenom záplaty. Za měďák líčili své válečné příběhy – o krveprolití, ztrátě končetin a kamarádech pohřbených v cizích zemích.

To všechno pro slávu Říma.

I přes ubývající světlo bylo na Foru Boariu, kde se prodávala zvířata, pořád plno lidí. Neprodaný dobytek řval po dni na slunci žízni. Ovce a kozy se choulily k sobě, vyděšené pachem krve ze špalků řezníků jenom pár kroků od nich. Jejich majitelé, drobní zemědělci z okolí, se je chystali vyhnat na noční pastvu za hradby. Spousta zákazníků byla i na Foru Olitoriu, kde se prodávaly potraviny. Zralé melouny, broskve a švestky připojovaly svou vůni ke koření z orientu, čerstvým rybám a zbytkům chleba. Obchodníci, dychtiví prodat všechnu zeleninu a ovoce, nabízeli své zboží každému, kdo se na ně podíval. Ženy plebejů si po nakupování ještě popovídaly a pak se šly rychle pomodlit do svatyně. Otroci, které poslali dokoupit potraviny pro narychlo uspořádané hostiny, kleli, když se setmělo.

Ale mimo tyto otevřené prostory každý spěchal do bezpečí domova. Žádný slušný Říman nechtěl být venku po západu slunce, hlavně v ponurých uličkách mezi *insulae*, stísněnými domy, v nichž žila většina obyvatel města. V noci byly neosvětlené ulice plné zlodějů a vrahů.

Tarquinius

Severní Itálie, rok 70 před Kristem

Po hlavě mrtvého jehněte poskakoval krkavec a zíral na Tarquinia. Pořád byl víc než padesát kroků od něj. Posměšně krákal a mocným zobákem kloval do vypouleného oka. Jehně nebylo starší než tři dny a vyzábělé tělo už sežrali vlci z hor.

Tarquinius se sehnul, zvedl malý kámen a zasunul ho do praku. Byl štíhlý, světlovlasý, na sobě měl přepásanou tuniku ke stehnům a na nohách pevné sandály.

„Ušetři toho ptáka. On to jehně nezabil.“ Olenus Aesar si upravil obnošený kožený klobouk. „Bere si jenom to, co zbylo.“

„Nelíbí se mi, že mu požívá oči.“ Tarquinius se připravoval vystřelit a pomalu zakroužil koženým řemínkem.

Stařec už mlčel a zastínil si oči před sluncem. Dlouho pozoroval káňata plachtící v teplých proudech a oblaka nad nimi.

Tarquinius upřeně hleděl, ale kámen nepouštěl. Od té doby, co si mladého Etruska věstec před lety vybral za svého žáka, se naučil, že má věnovat pozornost všemu, co řekne a udělá.

Olenus pokrčil pod pláštěnkou z hrubé vlny kostnatými rameny. „Není vhodný den na zabíjení posvátného ptáka.“

„Proč ne?“ povzdechl si Tarquinius a spustil ruku s prakem. „Co zase máš?“

„Jen klidně pokračuj, chlapče,“ usmál se Olenus a Tarquinia to rozzlobilo. „Dělej si, co chceš.“ Mávl výmluvně na krkavce. „Záleží jen na tobě.“

„Nejsem chlapec.“ Tarquinius se zamračil a upustil kámen. „Je mi dvacet pět.“

Chvilku se kabonil a pak pronikavě zapískal a ukázal rukou. Černobílý pes ležící nedaleko vyrazil širokým obloukem do

prudkého kopce, s očima upřenýma na stádo ovcí a koz ukusujících krátkou travu vysoko na úbočí. Ihned ho zahlédly a popošly výš.

Krkavec se nakrmil a odlétl.

Tarquinius ho výhrůžně sledoval. „Proč jsem neměl toho zatraceného ptáka zabít?“

„Stojíme nad tím, co býval chrám nejmocnějšího z etruských bohů Tinii...“ Olenus udělal pomlku, aby svým slovům dodal na důrazu.

Tarquinius se podíval pod nohy a všiml si červené hliněné dlaždice vykukující ze země.

„A káňat nad námi je dvanáct.“

Tarquinius pátral po obloze a počítal. „Proč pořád mluvíš v hádankách?“

Olenus poklepal *lituem*, zakřivenou hůlkou, na prasklou dlaždici. „Dneska to není poprvé, víd?“

„Vím, že dvanáct je posvátné číslo našeho lidu, ale...“ Tarquinius se podíval na psa, který k nim zaháněl stádo, jak si přál. „Jak to souvisí s krkavcem?“

„To jehně bylo dneska ráno už dvanácté.“

Tarquinius rychle počítal. „Ale o tom v rokli jsem ti neřekl,“ podivil se překvapeně.

„A krkavec se chtěl nasytit zrovna tam, kde se konaly oběti,“ dodal haruspex tajemně. „Nejlepší je nechat ho na pokoji, co myslíš?“

Tarquinius se zachmuřil. Měl vztek, že si nevšiml krkavců a nespojil si je s tím místem. Přemýšlel totiž o tom, jak zabít vlky.

Bylo načase nějakého ulovit. Rufus Caelius, jeho nevrlý pán, mu dovoľoval tyhle výpravy jenom proto, že se ho potom mohl zeptat na Olena a na stav svých stád. Urozený pán by se zlobil, kdyby se dověděl o dalších ztrátách, a Tarquinius už se děsil návratu na *latifundium*, Caeliův velkostatek na úpatí hory.

„Jak jsi věděl o tom jehněti v rokli?“

„Co jsem tě celé ty roky učil? Bedlivě všechno sleduj.“ Olenus se otočil a díval se na to, co už tam nebylo. „Tohle bylo středisko mocného města Falerii. Zakladatel Etrurie Tarchun vyznačil jeho posvátné hranice bronzovým pluhem asi míli odsud. Před čtyřmi sty lety by tudy, kde stojíme, spěchali za svou každodenní prací houfy Etrusků.“

Tarquinius se pokoušel představit si tu scénu, jak ji haruspex už tolikrát popisoval – nádherné budovy a chrámy zasvěcené vestálkám, široké ulice dlážděné lávovými kameny. V duchu viděl spousty lidí sledujících zápasy v boxu, dostihy a gladiátorské zápasy. Příslušníci aristokracie předávají věnce vítězům a pořádají hostiny ve velkých hodovních síních.

Oči se mu rozjasnily. A z Falerii, jednoho z klenotů Etrurie, zbylo jenom několik spadlých sloupů a bezpočet kusů rozbitých dlaždic a prejzů. Pořád myslel na to, jak hluboký je to úpadek. Dlouhodobý styk s haruspexem mu ozřejmil, že historie jeho lidu byla ještě bolestnější. „Sebrali nám veškerý způsob života, vid’?“ vybuchl Tarquinius zlostně. „Římská civilizace úplně okopírovala tu etruskou.“

„Včetně trubek ohlašujících začátek slavností a bojových manévřů,“ dodal ironicky Olenus. „Všechno nám ukradli. Když nás zničili.“

„Ničemové! Kdo jim dal právo?“

„Tak to určila nebesa, Tarquinie. Vždyť to víš.“ Olenus upřeně pohlédl na mladého muže a pak mu zrak sklouzl k východu a jihu. Dole se lesklo jezero, od něž se s oslepující září odrážely sluneční paprsky. „Stojíme v srdci starověké Etrurie,“ usmál se Olenus. „Pod námi je jezero Vadimon a ještě níž základy posvátného města.“

„Jsme skoro poslední čistokrevní Etruskové na světě,“ řekl trpce Tarquinius. Poražení obyvatelé této říše později asimilováni s Římany se jen v málo rodinách dál brali pouze mezi sebou. Jeho rodina k takovým patřila. A starobylá tajemství i rituály si z generace na generaci předávali mezi sebou haruspikové. Olenus byl jedním z dlouhé řady sahající do období rozkvětu Etrusků.

„Bylo nám předurčeno osudem, že nás zaberou,“ odpověděl Olenus. „Vzpomeň si, že když byl před mnoha stoletími položen základní kámen tohoto chrámu...“

„Našla se v hlíně zakrvácená hlava.“

„Můj předchůdce Calenus Olenus Aesar na základě toho věštil, že tento lid bude vládnout celé Itálii.“

„Neměl pravdu. Podívej se na nás teď,“ zvolal Tarquinius. „Jsme na tom jen o málo líp než otroci.“ Nezůstali skoro žádní Etruskové s politickou mocí a vlivem. Naopak se z nich stali

chudí zemědělci nebo pracovali na velkých statcích jako Tarquinius a jeho rodina.

„Calenus byl nejlepší haruspex v našich dějinách. Dokázal číst z jater jako nikdo jiný,“ máchl Olenus vzrušeně sukovitýma rukama. „Ten člověk věděl, co Etruskové nedokážou – nebo v té době nedokázali – pochopit. Naše města se nikdy nesjednotila, a tak když Římané dostatečně posílili, jedno po druhém dobyli. I když to trvalo víc než sto padesát let, Calenova předpověď se vyplnila.“

„Myslel ty, co nás zničili.“

Olenus přikývl.

„Lotry z Říma.“ Tarquinius hodil kámen po krkavci, který už byl dávno pryč.

Netušil, že haruspex tajně obdivuje jeho rychlost a sílu. Kámen letěl dost rychle na to, aby zabil každého, koho zasáhne.

„Je těžké se s tím smířit. Dokonce i pro mě,“ vzdychl Olenus.

„Hlavně s tím, jak nám vládnou.“ Mladý Etrusk se napil z koženého vaku s vodou a podal ho učiteli. „Kde je ta jeskyně?“

„Není to daleko.“ Haruspex se zhluboka napil. „Dnes na to není vhodná chvíle.“

„Ty mě sem táhneš takovou dálku zbytečně? Myslel jsem, že mi chceš ukázat játra a meč.“

„Chtěl jsem,“ odpověděl Olenus mírně. Pak se otočil a vyrazil z kopce dolů. Přitom se opíral o *lituus*. „Jenže dneska nejsou dobrá znamení. Nejlepší bude, když se vrátíš na *latifundium*.“

Už to bylo osm let, co se dověděl, že existuje *gladius* Tarquina, posledního etruského krále Říma, a bronzová játra, jedna z několika šablon pro věštce, na nichž se učili svému umění. Tarquinius se nemohl dočkat, až uvidí starodávný kovový artefakt. Tolik se toho o něm naučil, ale věděl dobře, že nemá cenu hádat se s Olenem, protože pár dní navíc nic neznamená. Posunul si vak na zádech výš a zkontroloval, jestli všechny ovce a kozy sešly dolů.

„Potřebuju si sem nahoru udělat výlet s lukem. Několik dní zabíjet vlky,“ pronesl Tarquinius nenuceně. „Nemůžeme dovolit, aby si ty potvory myslely, že unikly.“

Olenus místo odpovědi zabručel.

Tarquinius otráveně obrátil oči v sloup. Neuvidí játra, dokud nebude haruspex v pohodě a připraven. Zapískal na psa a následoval Olena po úzké pěšině dolů. Tarquinius nechal haruspexe

spát v malé chýši na poloviční cestě z hor. Pes mu ležel stočený v nohou a na ohništi příjemně praskalo dřevo. I když byla klidná letní noc, Olenus si potřeboval vyhrát staré kosti.

Mladík zamířil po známých cestách přes rozlehlá pole, olivové háje a vinice, které obklopovaly Caeliův rozlehlý statek. Když tam konečně dorazil, tlusté pískovcové zdi byly ještě vyhřáté sluncem.

Vzadu za hlavním komplexem stály ubohé barabizny otroků a jednoduché zemědělské budovy, kde bydleli sezonní dělníci. Cestou nepotkal ani živáčka. Většina lidí vstávala za svítání a chodila spát za soumraku, což umožňovalo poměrně snadno se vzdálit i vrátit za tmy.

Tarquinius se zastavil ve vchodu na malé nádvoří a díval se do tmy. Neviděl nic.

Do ticha se ozval hlas.

„Kde jsi byl celý den?“

„Kdo je to?“ zašeptal Tarquinius.

„Máš štěstí, že předák spí. Jinak bys dostal výprask.“

Uklidnil se. „Olenus mi vyprávěl o našich předcích, otče. To je mnohem důležitější než kopat na polích.“

„Nač se tím trápit?“ Objevil se před ním malý zavalitý muž, v ruce amforu. „My Etruskové jsme skončili. Řezník Sulla se o to postaral.“

Tarquinius vzdychl. To byla stará písnička. Mnoho ze zbylých etruských rodin a klanů se během občanské války skoro před dvaceti lety ve snaze získat aspoň částečnou autonomii přidalo k Mariovým vojskům. Byl to hazard, který skončil velice špatně. Tisíce jejich lidí zemřely. „Marius prohrál. A my taky,“ zašeptal. „To neznamená, že se má zapomenout, jak to tady vypadalo před dávnou dobou.“

„Ztratili jsme možnost povstat a znovu získat zašlou slávu.“

„Jsi opilý. Zase.“

„Aspoň jsem celý den pracoval,“ odpověděl mu otec. „Tys jenom chodil s tím potrhým bláznem a poslouchal jeho fantazírování a výmysly.“

Tarquinius ztišil hlas. „Nejsou to výmysly. Olenus mi předává tajné rituály a znalosti. Někdo to musí vědět. Než se na všechno zapomene.“

„Dělej si, co chceš. Republika se teď nedá zastavit.“ Sergius hlasitě usrkl vína. „Nic nedokáže ty proklaté legie zastavit.“

„Jdi si zas lehnout.“

Otec zíral na svatyni na druhém konci dvora. Tam pobýval, když byl střizlivý. Všechny olejové lampy dohořely. „Opustili nás i naši bohové,“ mumlal.

Tarquinius strkal neprotestující postavu k vlhké komůrce jejich rodiny. Víno udělalo z kdysi hrdého bojovníka osamělého zasmušilého opilce. Ještě před několika lety ho otec tajně učil zacházet se zbraněmi. Tarquinius teď byl stejně zdatný s *gladiem* jako s etruskou bojovou sekýrou.

Sergius zasténal a zhroutil se na slamník, který sdílel s Fulvií, Tarquiniovou matkou. Okamžitě začal chrápat. Mladík si lehl na druhou stranu místnosti a poslouchal ten hlasitý zvuk. Dělal si o otce starosti. Vzhledem k tomu, jak moc pil, nepřežije víc než pár let.

Trvalo dlouho, než Tarquinius usnul, a potom se mu zdály živé sny.

V neznámé jeskyni sledoval, jak Olenus obětuje jehně a vyvrhuje ho, aby mohl číst z jeho vnitřností. Rozhlížel se po tmavém místě, nikde ani stopy po bronzových játrech či meči, o kterých Olenus tolikrát hovořil.

Když stařec pátral ve zvířecích vnitřnostech, tvář se mu změnila. Tarquinius vykřikl, ale Olenus si ho nevšímal. Jeho učitel si zřejmě vůbec neuvědomoval, že tam je, a vystrašeně se díval do ústí jeskyně.

Nedalo se poznat, čeho se Olenus tolik obává. Haruspex položil tmavě červená játra na čedičový kámen a soustředěně si je prohlížel. S každým pohlednutím ven se jeho strach viditelně zmenšoval. Po nekonečně dlouhé době Olenus radostně přikývl, sedl si ke zdi a čekal.

Přestože byl učitel zřejmě spokojený, Tarquinius zažíval stále větší strach, až ho nedokázal unést.

Rozběhl se ke vchodu.

Podíval se dolů ze strmého svahu a viděl, jak se blíží Caelius s deseti legionáři. Všichni se tvářili soustředěně a zlověstně. Všichni nesli tasený meč. Před nimi běžela smečka obrovských loveckých psů.

„Utíkej, Olene! Utíkej!“ vykřikl Tarquinius.

Konečně se na něj věstec chápavě podíval. „Utíkat?“ zachechtal se. „Srazil bych si tam vaz.“

„Jdou sem vojáci, aby tě zabili! Caelius je vede.“
Na Olenovi nebylo ani stopy po strachu.
„Musíš utéct. Hned!“
„Přišel můj čas, Tarquinie. Připojím se k našim předkům.
Ty jsi poslední haruspex.“
„Já?“ Tarquinia to šokovalo. Během všech let učení ho nikdy nenapadlo, že je vychováván k tomu, aby nahradil tohoto starce.
Olenus vážně přikývl.
„A co játra a meč?“
„Už máš obojí.“
„Ne! Nemám!“ Tarquinius prudce gestikuloval.
Znovu se zdálo, že ho Olenus neslyší. Vstal a vykročil k postavám ve vchodu do jeskyně.
Tarquinius cítil, že ho někdo chytil za ruku. Jeskyně pomalu mizela, jak se mu vracelo vědomí. Strašně chtěl vědět, co se stalo Olenovi, ale už to bylo pryč. Mladý Etrusk se leknutím probudil. Stála nad ním matka a tvářila se ustaraně.
„Tarquinie?“
„To nic,“ zamumlal a srdce mu tlouklo jako o závod. „Jdi spát, mami. Potřebuješ si odpočinout.“
„Probudil mě tvůj křik,“ odpověděla vyčítavě. „Otec by se taky probudil, kdyby nebyl opilý.“
Tarquiniovi se sevřel žaludek. Olenus vždycky říkal, že se nikdy nesmí zmínit o ničem, co se naučil. „Co jsem říkal?“
„Špatně jsem tomu rozuměla. Něco o Olenovi a bronzových játrech. Poslední se ztratila už před lety.“ Fulvia se zamračila.
„Copak ten starý neřád nějaká má?“
„Nic mi neřekl,“ odpověděl Tarquinius klidně. „Jdi si lehnout. Za svítání musíš vstávat.“
Vedl Fulvii přes místnost a zarazilo ho, jak je shrbená a kolik námahy ji stojí, než ulehne do nízké postele. Tělo jí poznamenaly dlouhé roky tvrdé dřiny.
„Ty můj silný Arune.“ Fulvia použila posvátný výraz pro nejmladšího syna. „Jsi předurčený k velikosti. Cítím to v kostech.“
„Už mlč.“ Tarquinius se neklidně rozhlédl kolem. Caelius neměl rád, když se používaly neřímské výrazy. „A spi.“
Fulvia se nenechala zastrašit. „Věděla jsem to od chvíle, kdy jsem uviděla tvé mateřské znaménko – stejné, jaké měl Tarchus. Nemohli jsme ti dát jiné jméno než Tarquinius.“

Bezděky si přejel po červeném trojúhelníku na krku. Viděl ho jenom občas jako odraz na hladině rybníka a často se o něm zmiňoval haruspex.

„Nedivila jsem se, když se o tebe začal Olenus zajímat. Uka-
zoval ti tajné rituály, nutil tě učit se jazyky od cizích otroků.“
Dmula se pýchou. „Pořád jsem to říkala tvému otci. Kdysi
poslouchal. Ale od té doby, co tvůj bratr padl v boji proti Sullovi,
zajímá ho jenom další džbán vína.“

Tarquinius se smutně podíval na spící postavu. „Býval hrdý
na to, že je bojovník lidu Rasenna.“

„Hluboko v duši navždycky zůstane Etruskem,“ pošeptala
mu matka. „Jako ty.“

„Pořád existuje mnoho důvodů, proč být hrdý na naši rasu.“
Políbil Fulvii na čelo a ona se usmála a zavřela unavené oči.

*Umění věštění z vnitřností pořád žije, matko. Etruskové nebu-
dou zapomenuti.* Ale nahlas to neřekl. Zatímco Sergius nemluvil
s nikým, Fulvia si ráda poklábosila. Bylo důležité, aby se Cae-
lius nedověděl pravdu o jeho výletech za Olenem.

Tarquinius si zalezl do postele. Usnul, až když se začalo
rozednívat.

* * *

V následujících dnech měl malou naději ulovit vlky nebo navští-
vit Olena. Žně byly přede dveřmi a na statku nastávalo nejná-
ročnější období roku. Otroci a rodiny sezonních dělníků, jakými
byla i Tarquiniova, měli v té době čtyřikrát víc práce.

Rufus Caelius se vrátil z Říma, aby na tento důležitý úkol
dohlédl. Většina lidí předpokládala, že tam jel, aby z toho něco
vytěžil a vylepšil si tak churavějící finance. Tenhle ryšavec byl
typickým příkladem římské aristokracie: dobrý bojovník, ale
špatný obchodník. Před deseti lety, když ceny obilí začaly kvů-
li zvyšujícím se dovozům ze Sicílie a z Egypta klesat, Caelius
tento trend nezaznamenal. Zatímco chytřejší sousedi pěstovali
výnosnější hroznové víno a olivy, bývalý důstojník setrval u pše-
nice a doufal v obrat. Během pouhých deseti let se prosperující
statek ocitl na pokraji krachu.

Netrvalo dlouho a levná úroda ze zahraničí přivedla k ban-
krotu tisíce malých zemědělců po celé Itálii. Tarquiniova rodina
byla mezi nimi. Velcí vlastníci půdy využili příležitosti a zvět-

šli plochy svých pozemků na úkor jiných. Rychle byli potřeba noví dělníci a mezeru zaplnily tisíce otroků, válečná kořist za římská vítězství.

Ačkoli byli Sergius a jeho rodina svobodní občané, měli ještě štěstí, že od Caelia získali špatně placenou smluvní práci. Aspoň něco. Kvůli populaci otroků ostatní takové štěstí neměli, a tak se hladoví rolníci stahovali do měst, která praskala ve švech. A pro *congiarium*, rozdávání potravin chudým, bylo třeba ještě víc obilí.

Pokud Caelius navštívil v hlavním městě věřitele, zřejmě dobře pochodil. Urozený pán byl ve výborné náladě a každý den ráno na dvoře organizoval skupiny dělníků. Tarquinius byl přidělen na žně jako každé léto od doby, kdy na panství před osmi lety přišel.

Obrovské rozlohy zralého ovsa a pšenice se musely posekat a uskladnit. Byl to namáhavý úkol. Pracovalo se od svítání do soumraku týden i déle. Tarquinius, který byl opálený už od pobytu v horách, měl teď kůži tmavou jako mahagon. Dlouhé světlé vlasy mu ještě víc vyšisovaly, což se líbilo některým otrokyním. Díky jejich délce mu nebylo vidět mateřské znaménko.

Fulvia už byla slabá na fyzickou práci, a tak přivázela se staršími ženami na pole jídlo a pití. Caelius dřív nechával muže dřít bez přestávky, ale mnoho z nich před dvěma lety na horkém slunci kvůli dehydrataci zkolabovalo. Jeden dokonce zemřel. Pán dospěl k závěru, že krátká přestávka vyjde levněji než mrtví dělníci.

Čtvrtý den slunce obzvlášť pálilo, a tak všichni brzy po poledni uvítali příjezd Fulvie, která měla na vozíku taženém mulou vodu, chleba a kořenovou zeleninu. Zastavila ve stínu velkého stromu a všichni k ní hned přispěchali.

„Mám tady kousek sýra,“ pošeptala synovi a poklepala na uzlík vedle sebe.

Tarquinius na ni mrkl.

Muži měli na sobě jenom bederní roušku a sandály, za koženým páskem zastrčené kosa s krátkou násadou, které jim poskytl Caelius. Otroci měli ke kotníkům připevněné těžké okovy, aby nemohli utéct. Caeliovi dělníci pocházeli jako v případech všech velkých vlastníků půdy z celého Středomoří. Židi, Španělé a Řekové se potili vedle Núbijců a Egypťanů. Během jídla toho mezi sebou hladoví muži moc nenamluvili a brzy byly všechny

koše prázdné. Na zemi zůstalo jenom pár drobečků pro vrabce, kteří jim natěšeně poskakovali u nohou.

Maurus, jeden z řeckých otroků, zadumaně žvýkal poslední sousto chleba. „Co bych dal za kousek masa. Možná nějaké dostaneme, až bude *Vinalia Rustica*.“

„*Caelius* je moc lakomý. A bojí se o peníze,“ odsekl *vilicus* Dexter, drsný předák a bývalý legionář ze severu. „Řekl bych, že *Olenus* jí hodně, co?“

Ostatní se tázavě podívali na *Tarquinius*, o jehož výletech za starcem se všeobecně vědělo.

„Vsadím se, že ho čaroděj pořád krmí jehňaty,“ ozval se kdosi.

„Proto tam nahoru chodíš?“ V opálených rysech *Maura* byla patrná žárlivost.

„Ne. Nemůžu totiž poslouchat tvoje skuhrání.“

Ozval se výbuch smíchu, který vyplašil ptáky.

Předák mžoural na *Tarquinius* s podivným výrazem v očích. „Trávíš v horách spoustu času. Co tě tam tak táhne?“

„Chce uniknout děsivému vedru tady,“ poznamenal podsaditý otrok *Sulinus*.

Všichni souhlasně mumlali. Horko bylo nesnesitelné. Neposečená pšenice se ve slunečním žáru leskla a vlnila.

Tarquinius mlčel a všude kolem se ozývaly cikády.

„Takže?“ Dexter si bezmyšlenkovitě drbal starou jizvu.

„Takže co?“ *Tarquinius*, znepokojený náhlým zájmem předáka, hrál překvapeného.

„Má ten bláznivý věstec maso každý den?“

„Jenom když najde mrtvé jehně nebo kůzle.“ *Tarquini*ovi se sbíhaly sliny. Jedl čerstvě upečené maso s *Olenem* bezpočtukrát. „Jinak ne. Pán by to nedovolil.“

„Pán!“ řekl Dexter posměšně. „*Caelius* nemá tušení, kolik ovcí a koz je tam nahoře. Často říkal, že osm jehňat na každých deset ovcí ročně stačí.“

„To je chabá odměna,“ dodal *Maurus* škodolibě.

„*Olenus* je jediný, kdo chce pást tak nahoře.“ *Salinus* se pokřižoval. „U těch mrtvých měst je spousta duchů a divoké zvěře.“

V očích muže byl patrný strach.

Uličky náhrobků na hřbitovech nedaleko zřícenin *Falerii* byly mocnou připomínkou dějin té oblasti a jen málo lidí z *latifundia*

se odvážilo přiblížit se k nim dokonce i ve dne. Celá hora byla pověstná mimořádnými bouřemi, smečkami vlků a drsným počasím. Bylo to místo, kde pořád dleli bohové Etrusků.

„Proto ho Caelius nechává být.“ Tarquinius chtěl změnit téma hovoru, protože si živě pamatoval svůj děsivý sen. „Tahle část je skoro hotová.“ Ukázal na pole. „Do soumraku bychom to mohli mít ve stodolách.“

Dextera to překvapilo. Obvykle musel použít hrozby, aby přinutil po přestávce lidi do práce. Nalil si další pohár vody. „Tak do díla, chlapi. Nenuťte mě, abych použil tohle,“ zavrčel a poklepal si na bič u pasu.

Dělníci se plahočili po krátkém strništi ke zbývajícím pšenici, někteří se rozzlobeně ohlíželi na Tarquinia. Ale nikdo se neopovážil protivit se železné vůli dozorce. Nebo jeho biči. Dexter měl za úkol dohlížet na pořádek a dělal to s brutální silou.

Fulvia počkala, až se ostatní vzdálili, a potom s potutelným úsměvem podala synovi uzlíček.

„Děkuju, mami.“ Políbil ji na čelo.

„Bohové s tebou,“ řekla pyšně.

„Dextere?“ V okamžiku, kdy matka obrátila vůz, Tarquinius přispěchal za urostlým předákem. „Mám pro vás kousek dobrého kozího sýra.“

„Dej to sem.“ Dexter po něm nedočkavě sáhl. Kousek ochutnal a usmál se. „Vyříd' Fulvii pochvalu. Kde to vzala?“

„Má svoje zdroje.“ Všichni věděli, že lidi z kuchyně dokážou obstarat jídlo, o jakém se ostatním ani nezdá. „Doufal jsem...“

„Že zítra skončíš dřív?“ zachechtal se Dexter. „To by stálo víc než kousek sýra. Caelius by mi utrl koule, kdyby zjistil, že ses zase ulil.“

„To jsem nemyslel.“ Tarquinius riskoval výprask, když odmlouval, ale výraz na předákově tváři mu dělal starosti. „Doufal jsem, že byste mi mohl říct, jestli pán něco plánuje. Ohledně Olena.“

Dexter přivřel oči.

Haruspex dlouho přežíval na okraji života na statku a tolerovali ho jenom proto, že to uměl se zvířaty a že pobýval v ústraní. Caelius, stejně jako většina Římanů, nelibě nesl, když někdo provozoval starodávné etruské rituály, a Dexter byl stejný.

Tarquinius měl pocit, že předák něco ví.

Ani jeden nepromluvil.

„Přines mi nějaké maso a já o tom budu uvažovat,“ odpověděl Dexter. „Teď se vrať do práce.“

Tarquinius poslechl. Jakmile bude pšenice pod střechou, nabídne, že uloví nějaké vlky. Caelius věděl, že toho léta šelmy decimují stáda v nižších oblastech, a tak by ho mohl pustit, než začne sklizeň oliv a hroznů.

A až bude v horách, mohl by snadno zabít jehně pro Dextera. Byl to risk, jestli dozorce dodrží slovo, ale neměl jinou možnost, jak zjistit, co by Caelius mohl chystat. Po letech učení u Olena byl Tarquinius velice vnímavý. Po tom snu následoval Dexterův výsledek a byl si jistý, že haruspexovi se má něco stát.

„Trochu života do toho umírání,“ švihl Dexter bičem. „To ty chceš skončit s prací dřív.“

Tarquinius uchopil levou rukou svazek pšenice a pevně ho přidržel pro kosu. Jediným pohybem usekl zralé klasy těsně nad zemí a nechal je ležet za sebou, otočil se zpátky a chytil další svazek. Na obou stranách dělali muži stejný rytmický pohyb a postupovali neustále dál do obilí. Tento úkol tady Etruskové během žní vykonávali stovky let a to vědomí Tarquinia uklidnilo, když si při práci představoval své předky v dobách, než sem přišli římské nájezdníci.

Velvinna

Řím, rok 70 před Kristem

Kousek od fora zamířilo sedm mladých aristokratů do špinavé postranní ulice. Drahé bílé tógy měli po dlouhém popíjení polité vínem. Toho dne navštívili polovinu hostinců na sedmi pahorcích. Muži hovořili hlasitě a povýšeně a nestarali se, jestli je někdo uslyší. Za nimi šli otroci s pochodněmi, ozbrojení holemi a noži.

Ozvalo se tiché zaklení, když statná postava vzadu zavrávala a narazila do zdi domu. Předklonila se a zvracela. Muž jenom o kousek minul své kožené sandály.

„Dělej!“ pobídl ho hubený, hladce oholený muž s orlím nosem a krátce střiženými vlasy pobaveně. „Zbývá nám spousta času na pití.“

Nad nimi zarachotila okenice. „Běž si s tím někam jinam, ty parchante.“

Velký aristokrat si utřel zvratky ze rtů a podíval se nahoru do tmy. „Jsem příslušník třídy jezdců této republiky. Zvracím, kde chci. Teď zalez, jestli nechceš pořádný výprask.“

Domácímu nahnal strach mužovo postavení i jeho osobní strážci, a tak rychle zmizel.

Opilci řvali smíchy.

Byl blázen, že si dovolil na příslušníky římské nobility. Předpokládalo se, že všichni občané jsou si rovni, ale Římu vládla elita, kterou tvořili senátoři, jezdci neboli *equites* a nejbohatší velkostatkáři. Rodiny, které patřily k aristokracii, tvořily dohromady kliku, do níž prakticky nebylo možné proniknout. Jedině s velkým bohatstvím. Jen pár jednotlivců z této nepočetné třídy rozhodovalo o osudu republiky.

Statný muž zvracel znovu. „Zatracený plebejci,“ řekl a opřel se tlustou rukou o rameno svého společníka. „Jen klid, starý brachu. Nohy mi moc dobře neslouží.“

„Plebejci jsou k ničemu,“ souhlasil společník. „Jenom na těžkou práci a jako vojáci.“

Většina z jeho druhů se smála, ale zavalitý ryšavec vepředu je netrpělivě pobídl: „Tak pojdte. Ještě musíme do Lupanaru.“

Aristokraty zmínka o nejznámějším římském nevěstinci rozjařila. Jeho speciality byly známé po celé Itálii. Dokonce i ti nejopilejší projevíli zájem.

„Nejsi šťastný, dokud nějakou nepřefikneš, co, Caelie?“ zeptal se ten hubený s náznakem ironie.

„Nejlepší bordel ve městě. Měl bys to někdy zkusit.“ Caelius si mnul natěšeně ruce. „Po pořádném pití není nic lepšího než krásné ženy.“

„Patrně právě dorazila nová zásilka otroků z Germánie.“ Velký aristokrat si odkašlal. „Ale já nejdřív potřebuju další víno.“

„A potom do bordelu,“ poplácal ho Caelius po ruce.

„Jenom jestli se ještě na něco zmůžu.“

„A já!“ zasmál se nejstarší ze skupiny, kterému bylo čtyřicet pět.

„Jdeš? Nebo tě potřebuje manželka doma?“

Hubený se bez hořkosti usmál. Slyšel tu narážku už mnohokrát. Pramenila částečně ze žárlivosti na vznešený původ jeho ženy a částečně z jeho oddanosti k ní. Žádné opilecké řeči ho nemohly rozházet. Celá skupina věděla o jeho zdrženlivosti a vyrovnanosti a on si ten dojem nechtěl pokazit.

„Jestli jsou ty ženy opravdu tak hezké, možná bych si dal říct. Ale většina z nich jsou babizny podobané od neštovic.“

Ostatní se dali do smíchu, protože chtěli svého mocného přítele potěšit. Tento politik přežil krvavé čistky Sully, nástupce prvních společných vládců Říma Cinny a Mauria. Navzdory mnoha hrozbám se odmítl rozvést s manželkou, jejíž otec byl Sullův nepřítel. Po měsících proseb rodiny hubeného muže a jejích přívrženců Sulla zrušil trest smrti. Diktátorův předpoklad, že nakonec římskou nobiletu svrhne, byl zapomenut a ctižádostivý jezdec teď byl v očích veřejnosti jedním z nejvýznamnějších mladíků.

„Tak si pohraj s některým z těch kluků,“ odsekl Caelius. „Ženské nech nám.“

Aristokrat si podrbal orlí nos. „Myslel jsem, že jsou všichni u tebe doma.“

Caelius zatnul pěsti.

„Nechte toho, vy dva. Jsme všichni kamarádi,“ řekl Aufidius a jeho obvykle žoviální tvář byla vážná. Tenhle tlustý chlapík byl oblíbený pro svou dobrou povahu.

Hubený, za všech okolností politik, pokrčil rameny. „Nemám zájem dál se hádat.“

„Co říkáš, Caelie? Necháme toho?“

Ryšavec si rozzlobeně kousal ret a pak přikývl. „Tak dobře.“

Znělo to neupřímně, ale Aufidiovi to stačilo. Obrátil se ke skupině. „Kde je nejbližší hospoda?“

„Naproti foru. Za chrámem Castora.“ Statný jezdec mávl rukou dopředu. „Pojďte za mnou.“

Zanedlouho všichni seděli u stolu v hospodě s kamennými stěnami, kde byl vzduch prosycený levným vínem a potem. Rákosové louče blikaly na skobách, černily zdi a vrhaly dlouhé tančící stíny. Byl to typický hostinec s jednou místností v přízemí a třemi nebo čtyřmi podlažími nájemních bytů nahoře. Rozléhal se tam hlasitý hovor. U některých stolů hráli kostky, u jiných muži zápasili o peníze v páce.

Navzdory doprovodu osobních strážců se většina nově příchozích necítila dobře. Tohle bylo daleko od míst, kde obvykle popíjeli. Mnoho hostů, kteří nebyli zvyklí míchat se mezi aristokraty, vrhlo jejich směrem ustrašené pohledy.

„Co čumíte?“ zavrčel Caelius.

Nejbližší opilci se rychle podívali jinam.

Caelius kývl se zlomyslným úsměvem hlavou a největší otroci se okamžitě postavili za zvědavé měšťany. Když kývl znovu, vytáhli dva ven, zatímco ostatní zůstali stát u vchodu. Přátelé mužů seděli bezmocně, když dovnitř dolehl křik. Dokonce i velký dveřník držel jazyk za zuby.

„Caelie, takhle si kamarády nezískáš,“ poznamenal hubený.

„Kdo potřebuje za kamarády nějakou verbež?“

„Napráskej plebsu, když je to potřeba.“ Pohlédl ke dveřím. „Jinak si jich nevšímej.“

„Vždycky víš všechno nejlíp, co?“

„Tohle nejsou otroci.“

„Jezdci můžou dělat, co se jim zlíbí.“

„Jestli chceš, aby tě podporovali na místo v senátu, tak se podle toho chovej.“

Caelius se ušklíbl, ale neodpověděl.

„My jezdcí jsme nejmocnější lidi v nejmocnějším státě na světě. Tihleti to už vědí, Caelie. Vládni jim na základě respektu, a ne strachu.“

Přátelé příkyvovali, ale ryšavec se zamračil.

„Je tady někde něco lepšího?“ zeptal se Aufidius o něco tišeji. „Tohle je děsná špeluňka.“

Skoro všichni se obrátili na Caelia, samozvaného odborníka na nevěstince.

„Už jsem pil lepší víno a hosti jsou taky pěkná verbež. Ale je to jenom kousek od Lupanaru,“ řekl Caelius spokojený, že je zase středem pozornosti. Vyprázdnil pohár. „Dáme si ještě trochu. Pak můžeme jít navštívit blondaté děvky.“

Všichni příkývli. Kromě hubeného.

„Já pak půjdu domů.“

„Cože? Ty nás opustíš?“ Statný jezdec kamarádovi znovu nalil a pohár posunul po stole, až víno vystříklo.

„Musím se připravit na zítřejší rozpravu v senátu.“

„Člověku to líp myslí, když si v noci zašuká.“ Aufidius udělal obscénní gesto a odměnil ho hlasitý smích.

„Příští rok se chci stát kvestorem, příteli. Takové postavení nepadne nikomu jen tak do klína.“ Jako spolupracovník vyšších úředníků by měl hubený možnost dovědět se spoustu věcí o složitostech soudnictví republiky, možná dokonce i o veřejných financích. Byla by to cenná politická zkušenost, která by ho připravila na postup výš na místo pretora.

„Jupiterovy koule, tak se konečně uvolní!“ ušklíbl se Caelius, vědom si toho, že bez mocného příznivce nemá šanci na zvolení do takové funkce.

„Ten chlap má pravdu,“ připustil Aufidius. „Až budeš smírčí soudce, noci jako dneska neprožiješ moc často.“

„To si uvědomuju.“

„Tak s námi zůstaň.“

„Radši si zvolím republiku. Vy všichni můžete prožoustat celou noc.“

„Nejsi jediný s důležitým postavením.“

„Promiňte,“ řekl rychle. „Nechtěl jsem nikoho urazit.“

„Opravdu?“ Caelius sevřel okraj stolu tak silně, až mu zbělely klouby. „Ještě nejsi kvestor. Pořád jsi jezdec jako my. Ty nafoukanče.“

Hubený se zatvářil ledově a ti dva si pohlédli do očí.

„No tak, Caelie,“ vložil se do toho Aufidius. „Čím dřív ti některá děvka zklidní hlavu, tím líp.“

Ryšavec se nuceně usmál.

Oči toho druhého připomínaly kámen.

„Caelius spíš potřebuje, aby mu někdo zklidnil koule.“

Všichni se tomu vtipu zasmáli.

Jezdci dál popíjeli a povídali si, ale veselá nálada byla pryč. Nakonec se hovor vytratil úplně. Ve všeobecném hluku si toho nikdo jiný nevšiml.

„Kdo jde do Lupanaru?“ Aufidius dopil a ostatní sborově souhlasili.

Skupina v čele s Caeliem se vymotala na rozježděnou silnici. V prachu leželi na břiše dva lidé, jen pár kroků od vchodu.

Caelius kopl toho blíž k sobě do břicha. „Jen tak na nás nezapomene.“

Hubený nesouhlasně našpulil rty.

Neušli daleko, když Caelius vrazil do mladé dívky, která spěchala v šeru. Upadla a upustila košík s masem a zeleninou.

Podle lehkých pout na zápěstí Caelius poznal, že to je otrokyně, a když vstala, dal jí facku. „Dívej se na cestu, ty neohrabaná čubko.“

Dívka znovu upadla do prachu. Vykřikla a otrhané šaty odhalily štíhlé, hezky tvarované nohy.

„Nechtěla ti ublížit, Caelie,“ řekl Aufidius a pomohl jí vstát.

Mladé ženě bylo asi tak sedmnáct. Byla velice hezká. Měla tmavé vlasy a modré oči. Cítila se nesvá v přítomnosti urozených pánů a jenom přikývla jako výraz díky.

„Promiňte, pane,“ zamumlala a chystala se odejít.

Caelius ji nechtěl nechat. Viděl, jak je přitažlivá. Chytil ji za předek tenkých vlněných šatů a roztrhl jí je až k pasu. Objevila se svěží bílá prsa. Dívka vykřikla hrůzou a studem, ale Caeliovi se rozproudila krev. Strhl jí šaty z ramen.

Ucouvla, ale okamžitě ji zastavili zbývajcí dva. Strážci, vědomi si toho, že nemůžou pomoci, se stáhli do tmy. Nablízku nebyl nikdo, kdo by pomohl osamocené otrokyni. Od západu slunce

do svítání nebylo venku bezpečno. Jenom šílenci se odvážili ven bez strážců. Nebo otroci, které poslali na pochůzku.

„Prosím, pane,“ řekla dívka třesoucím se hlasem. „Nechtěla jsem vám ublížit.“

Caelius ji chytil za ruku. „Nebude to trvat dlouho.“

Ozvalo se souhlasné mumlání. Jenom hubený a Aufidius mlčeli.

Dívka strachy zasténala.

„Nech ji jít.“

„Cos to řekl?“ zeptal se Caelius nevěřící.

„Slyšels mě.“

„K čertu s tebou!“ křikl Caelius a hlas se mu třásl vzteky. Udělal krok dopředu. „Je to jenom mizerná otrokyně.“

Hubený vytáhl zpod tógy dýku s dlouhým ostrím. „Je mi z tebe zle.“ Držel ji nenuceně za špičku. „Udělej, co říkám.“

Caelius se podíval na strážce.

Dýka byla v mžiku připravena k hodů. „Zabodnu ti ji do srdce, než ujdou pět kroků.“

„Uklidni se, kamaráde,“ řekl Aufidius znepokojeně. „Není důvod ublížit si.“

Usmál se: „To záleží na Caeliovi.“

Ostatní sledovali, jak se konflikt vyvine. Schylovalo se k němu už celé měsíce a nikdo z nich se nechtěl postavit mocnému a ctižádostivému aristokratovi.

Caelius se rozzlobeně mračil, ale dívku pustil.

Hubený na ni kývl, ať jde k němu. „Užijte si Lupanar,“ řekl a ukázal panovačně dál na ulici.

„Nesouhlasí s tím, aby dva ničemové dostali výprask a pak zabrání jezdcí, aby přefíkl otrokyni?“ vrčel si pro sebe Caelius. „Ten vocas nějak měkne. Nebo blbne.“

„Ani jedno, ani druhé,“ zavrtěl hlavou Aufidius. „Je jenom pěkně mazaný.“

„Jak to myslíš?“

Aufidius neodpověděl a poplácal ryšavého bodře po zádech. „Je čas dát si trochu vína.“

Caelius se nechal odvést pryč a ostatní ho pokorně následovali, rádi, že hádka skončila bez krveprolití.

Pokaždé se to nepodařilo.

„Uvidíme se zítra ráno v senátu,“ zavolal za nimi hubený.

Stál mlčky a držel otrokyni, dokud nebyla skupina dostatečně daleko. Dva osobní strážci čekali ve tmě. Dívka po něm nervózně pokukovala s nadějí, že ji pustí, ale když k ní obrátil pronikavý pohled, byl plný chťíce. Sevřel ji pevněji a táhl ji k průchodu. Vyděšeně vzlykala. Bylo zřejmé, co bude následovat. Změnil se jenom násilník.

„Buď zticha, nebo ti ublížím.“

Když se statný jezdec znovu vyzvracel a zvedl hlavu, uviděl, jak ti dva mizí. „Možná to všechno naplánoval, aby ji měl pro sebe,“ mumlal. „Tenhle člověk neskončí jako kvestor.“

„Brzy z něj bude konzul,“ posteskl si Caelius. Co se stalo s dívkou, neviděl.

Po staletí vládli v Římě dva volení konzulové za podpory vojenských tribunů, soudců a senátu. Tento systém fungoval dobře, pokud účastníci dodržovali zákony. Historicky se dvojice úředníků, výkonných vládců Říma, měnila každých dvanáct měsíců. Toto dávné uspořádání mělo zabránit tomu, aby se k moci dostali jednotlivci. Ale od občanské války za volební právo před třiceti lety začala demokracie republiky upadat a na důležitých postech se střídali muži méně než tucetkrát za generaci. Ctižádostiví aristokraté jako Marius, Cinna a Sulla začali nutit slábnoucí senát, aby jim ponechal titul konzula dlouhodobě. Teď se na tyto posty, které žárlivě střežily nejbohatší a nejmocnější rodiny v Itálii, dostalo jenom pár oblíbenců. Bylo neuvěřitelně těžké stát se konzulem jenom za zásluhy.

„Ten vocas nakonec udělá chybu,“ vztekal se Caelius. „Všichni nakonec udělají chybu.“ Ryšavý, kterým pořád lomcoval vztek, věděl, že je moc opilý na to, aby svého nepřítele přechytračil. Táhl společníka pryč a vrávorál směrem k Lupanaru.

Hubený muž kráčel do tmy a dívku držel pevně za ruku. V průchodu se válely odpadky a rozbité nádoby z nedalekých domů. Nakonec našel vhodné místo, strhl z otrokyně šaty a povalil ji na zem. Neohrabaně upadla a přitom jí vykoul v podbřišku trojúhelník tmavých chloupků. Přidržel si tógu, roztáhl jí chodidlem nohy a klekl si. Dívka vykřikla hrůzou. Neurvale do ní vnikl a vzdychal rozkoší.

Dychtivě přirážel. Jeho ženě nebylo v poslední době dobře a kvůli tomu zanedbal fyzické potřeby. Soustředil se na vylepšení politické kariéry, a tak byl několik měsíců bez sexu.

Dívka měla oči rozšířené strachem.

„Ještě jednou se na mě podíváš a podříznu tě.“

Rychle poslechla a přitiskla si ruku na ústa, aby nevykřikla. Slzy jí vytékaly zpod zavřených víček. To byl osud otroka.

Jak se blížil k orgasmu, hlasitě zasténal a hluboko do ní vnikl.

Neotevřela oči, když vstal a upravoval si tógu.

Násilník hleděl dolů a spokojeně se usmíval. I s opuchlým uplakaným obličejem to byla opravdová kráska. Když ukojil žádost, mohl se vrátit domů. Musel na příští den dokončit projev o veřejných výdajích. Kdyby byl dobře přijat, jeho vyhlídky na zvolení kvestorem by se velice posílily. Sloužil jako kněz v Jupiterově chrámu a jako štábní důstojník, a byl tedy předurčen postupovat v kariéře stále výš, co nejrychleji to půjde.

Věděl jistě, že otec by na něj byl hrdý, kdyby viděl, jak daleko to jeho jediný syn dotáhl. Rodina, přestože byla patricijská, nebyla bohatá. Otec tvrdě pracoval v senátu mnoho let, nakonec se krátce před smrtí dostal na místo prétora, což bylo těsně pod konzulem.

Zpočátku mladému muži v kariéře pomohly rodinné známosti. Otevřely mnohé dveře, které by jinak zůstaly zavřené. Vyplatily se i dlouhé roky poslouchání otcových rozhovorů s politickými spojenci, sledování debat na fóru a návštěvy společenských událostí. Stal se z něj dokonalý politik a vhodný sňatek jeho postavení završil. Spojení jedné tety s mocným konzulem ho zviditelnilo na veřejnosti, ale když strýc během občanské války zemřel, jeho postup se nějak zadrhl. Sullova krutovláda byla nebezpečná pro každého, kdo měl jiné názory. Sulla, který jako první generál přivedl do Říma vojsko, nechal popraviti skoro každého, kdo mu stál v cestě. Vysloužil si za to přezdívku Řezník.

Jenom inteligence a vůle přežít pomohla hubenému to období překonat. Tvrdě pracoval na tom, aby si vybudoval síť přátel mezi bohatými a mocnými, a teď se z něj stala vycházející hvězda římského politického světa. Začínali si ho všimati lidé jako Cato a Pompeius Magnus. Jedna z nejvýznačnějších postav Říma Marcus Licinius Crassus mu půjčil obrovskou částku, ale mladý politik potřeboval také podporu méně důležitých lidí. Byla to dobrá příležitost ukázat, kdo je tady vůdce.

Tím, že hubený přinutil Caelia, aby se podřídil, posílil svou převahu nad svými níže postavenými kumpány. Na hladké cestě k moci potřeboval poslušné spojence. Hlavní město bylo plné těch, co chtěli vládnout, ale takové postavení získají málokteří. Když na to půjde chytře, jednoho dne k nim bude patřit.

Vrátil se do přítomnosti. „Jdi domů. Než tě objeví někdo méně milosrdný.“

Otrokyně se zatvářila nevěřicně, ale okamžitě výraz potlačila. „Děkuju, pane.“ Viděla dýku a věděla, jak snadno by ji mohl použít.

„Pohni sebou, ať neskončíš v Tibeře.“ Myšlenka, že dívku zabije, ho nelákala – nebyl chladnokrevný vrah. Otočil se a zmizel.

Dívka počkala, až všechny zvuky utichly. Pevně si přitáhla roztrhané šaty k tělu a prchala temnými ulicemi k pánovu domu. Vzhledem k tomu, že se vrací pozdě a bez košíku s jídlem, přijetí od Gemella bude ještě horší než to, co právě vytrpěla. Ale neměla kam jít.

* * *

O devět měsíců později...

Obchodník otevřel bez zaklepání a vešel do pokojíku. Byl celý zpocený. Zíral na spící miminka v posteli.

Velvinna, která druhé dvojče chovala, se podívala na svého pána se směsicí hrůzy a nenávisti.

„Další hladové krky. Aspoň že tohle je holka,“ mračil se Gemellus. „Jestli budu mít štěstí, bude ti podobná. Prodám ji za pár let do bordelu.“

Otočil se na Velvinnu. Mladá matka ustrašeně čekala.

„Chci, aby ses zítra vrátila do kuchyně. Dvoudenní odpočinek je víc než dost.“

Velvinna musela poslechnout. Přestože byla vyčerpaná po dlouhém porodu, musela topit a zametat podlahu. Ostatní otroci jí pomůžou, co budou moci.

„Drž se své práce,“ pohrozil Gemellus. „Nebo oba vyhodím na smetiště.“

Jenom ti nejchudší z města nechávali děti umřít na haldách odpadků. Velvinna přitiskla dítě k sobě. „Budu, pane.“

„Dobrá.“ Gemellus se shýbl a stiskl jí prs. „V noci za tebou přijdu,“ zachrochtal.

Kousla se do rtu, až jí tekla krev, aby udusila instinktivní protest.

Obchodník na Velvinnu žádostivě pohlédl ode dveří a pak odešel.

Prohlížela si chlapečka. „Pij, můj malý Romule,“ šeptala. Její dvojčata nečekaly žádné křtiny v devíti dnech věku. Jako ona jsou taky otroci, a ne svobodní občané. Mléko je jediná věc, kterou jim může dát. „Ať jsi silný a zdravý.“

Jednoho dne můžeš Gemella zabít.

A toho hubeného.

Olenus

Severní Itálie, rok 70 před Kristem

Slavnosti Vinalia Rustica proběhly, ale Tarquinius pořád neměl příležitost odejít z *latifundia* a navštívit Olena. Obvykle si užíval každoroční bujarou oslavu úrody, která trvala několik dní. Tento rok byl jiný v mnoha směrech. Podávala se spousta jídla a pití, ale Caelius se postaral, aby se oslavy nevymkly z ruky. Přesně jak Dexter předpověděl, masa se dělníci nedočkali. Urození páni nevyhodí jediný *sestercius*, pokud nemusí. A Tarquinius byl čím dál netrpělivější. Zoufale si potřeboval promluvit s haruspexem o svém snu, který se mu stále vracel. Neodvážil se zmizet bez dovolení, protože předák věděl o jeho touze jít do hor. Dexter krutě trestal dělníky, kteří porušili Caeliova pravidla. Stávalo se často, že muži zemřeli na zranění, která jim přivodil.

Asi za dva měsíce po rozhovoru s předákem povolali jednoho časného rána Etruska do Caeliovy kanceláře dlážděné kamenem. Tarquinia to potěšilo. Události se začaly hýbat. Ale stejně měl v přítomnosti tohoto Římana s tvrdou tváří strach. Nenáviděl majitele statku – nedokázal vysvětlit proč – a jeho sen tento pocit ještě zesílil.

Caelius studoval pergamen ležící na stole a nějakou dobu si ho nevšímal. Tarquinius čekal a zvědavě si prohlížel předměty ve velké čtvercové místnosti. Po obou stranách nízkého oltáře stály sochy řeckých bohů. Ve výklenku byla umístěna busta muže s orlím nosem a pronikavým pohledem a každý, kdo vešel, ji uviděl. Na skobách visely štíty a meče různých typů, trofeje z doby, kdy Caelius sloužil v armádě. Ty zbraně jako svědectví života mimo *latifundium* podněcovaly Tarquiniovu fantazii.

Spoustu ho toho naučil Olenus, ale většinou to byla teorie. Tyto předměty byly skutečné.

Pán konečně vzhlédl. Zaznamenal Tarquiniův zájem. „V poslední době bylo zabito moc zvířat,“ řekl a poklepal si nehty o zuby. „Dávám ti tři dny. Chci kůže šesti vlků.“

„Tři dny?“ to Tarquinia zaskočilo. „Na šest vlků?“

Proč až teď? Vyprávěl Caeliovi o ztrátách už před měsícem.

„Správně,“ odpověděl Caelius smrtelně vážně. „Nebo že by to někdo jiný zvládl líp? Spousta chlapů by skočila po možnosti vyhnout se práci při sklizni.“

„Dokážu to, pane,“ řekl Tarquinius spěšně. Tak bude mít příležitost obstarat maso pro Dextera.

Caelius ho mávnutím ruky poslal pryč.

Tarquinius došel ke dveřím, když ryšavý znovu promluvil.

„Vrátíš se později a nechám tě ukřižovat.“

„Pane?“ Šokovaně zíral na Caelia. Ta hrozba zněla vážně.

„Slyšels mě,“ odpověděl ryšavý a oči měl jako temné šterbiny.

Tarquinius přikývl a zavřel za sebou dveře. Vystrašený tou záhadnou poznámkou šel do místnosti, kde s rodiči bydlel, a sbalil si pár věcí. Mimo jiné luk a toulec. Brzy mu pomyšlení na to, že se setká s Olenem, pozvedlo náladu. S úsměvem políbil na rozloučenou matku a odešel ze statku.

Malé hájky na kopcích nad venkovským sídlem byly plné otroků, kteří sklízeli olivy. Původní stromy sem dovezli z Řecka před stovkami let. Zelené olivy a jejich hodnotný olej zajišťovaly Římu obrovské bohatství. Tarquinius si znovu říkal, proč jich Caelius nevysadil víc, aby si pomohl z finančních problémů.

„Nezapomeň na naši úmluvu,“ zavolal předák, když uviděl Tarquinia. „Jinak tě pošlu pracovat do mlejna.“ Mletí mouky bylo ještě namáhavější než mlácení obilí a byl to běžný trest. „Je dobře, že jdeš nahoru,“ dodal zlověstně.

„Jak to myslíte?“

„Crassus má o toho starce zájem. Jen bohové vědí proč.“

Tarquinius otevřel ústa, aby něco řekl, ale předák už se otočil a vykřikoval rozkazy.

Jaký zájem by mohl mít Marcus Licinius Crassus o Olena?

Tento nesmírně bohatý aristokrat porazil rok předtím Sparta a ukončil tak povstání otroků, které málem srazilo Řím na kolena. Teď bylo obecně známo, že si to vítězství chytře přivlastnil Pompeius Magnus, jeho hlavní sok. Pomocí lži získal

plné uznání od senátu, zatímco Crassus se musel spokojit jenom s obyčejnou přehlídkou. V následujících měsících se rozzuřenému Crassovi nedařilo získat politickou výhodu zpět.

Ale v poslední době šikovně manévroval, aby se stal konzulem spolu s Pompeiem, a během první ukázky jednoty tito dva ustavili tribunát, který Sulla zrušil. Na těchto postech směli sloužit jenom plebejové. S právem vetovat zákony v senátu a svolávat veřejná shromáždění ke schválení svých vlastních zákonů byli tribunové u římské veřejnosti velice populární. Tato reforma byl chytrý tah a Crassus neprodleně využil nově nabytého uznání k tomu, aby v senátu podnítil odpor proti Pompeiovi. V pouhých šestatřiceti letech byl jeho spolukonzul z právního hlediska na tuto funkci příliš mladý. Navíc nikdy nebyl senátorem. Pompeius se rychle o Crassově taktice dověděl a brzy se veřejně hádali. Místo aby spolupracovali, jak se od nich čekalo, jejich rivalita byla větší než dřív.

Tarquiniovi přeběhl mráz po zádech.

Crassus mohl mít pro svůj zájem jediný důvod. Bronzová játra a Tarquinův meč. Caelius měl v plánu prodat posvátné předměty tomu, kdo chce – potřebuje – znamení souhlasu bohů.

Šel dál a v hlavě mu vířilo. Najednou čas nehrál žádnou roli.

„Zase se ulejšáš?“ Maurus s okovy na nohou se kysele podíval ze stromu na Tarquinia. V jedné ruce držel snědý otrok malý ostrý nůž, kterým odřezával olivy z větví, a druhou se přidržoval kmene. Na zádech měl proutěný koš. „Pán o tom ví?“

„Poslal mě zabít nějaké vlky. Půl tuctu za tři dny. Chceš mi pomoci?“

Maurus zbledl, když si uvědomil to nebezpečí.

Tarquinius naznačil, jak natahuje tětivu a pouští šíp. „Tak teda trhej.“

Za chvíli nechal pokroucené kmeny olivovníků a pracující dělníky za sebou a stoupal nad linii stromů, aby uviděl okolní krajinu, kterou znal a tolik miloval. Jezero Vadimon zářilo ve slunečním světle, a jak hltal ten pohled, na chvíli zapomněl na obavy kvůli Caeliovým a Dexterovým poznámkám.

Ucítil silnou vůni planých bylin a zhluboka dýchal. Z nejbližšího keře si utrl malou větvičku rozmarýnu a strčil si ji do rance pro pozdější použití. Mladík pátral po vlčích, přestože bylo málo pravděpodobné, že by nějakého uviděl ve dne. Šelmy žily v lesích mnohem výš v horách a scházely dolů na lov jenom za

svítání nebo za soumraku. Tu a tam našel jejich stopy a neda-leko pěšiny ležely dokonce kostry dospělých ovcí, oklované od ptáků. Zůstal tam jenom šakal, který vycucával morek z rozlo-mené stehenní kosti. Utekl, než stačil Tarquinius natáhnout luk.

Tarquinius si razil cestu k Olenově chýši a neustále pátral po obloze a po kopcích, jestli nespatří něco neobvyklého. Nejdřív ze všeho se ho stařec zeptá, co viděl cestou nahoru. Napočítal osm káňat, jak se vznášela v teplých proudech, které vířily nad vrcholem. Byl rád, že jich není dvanáct a že mraky jsou neškod-né, co se týká tvaru i počtu. Stoupal jistým krokem po drobné suti, která pokrývala svah.

Když zahlédl Olenovo malé obydlí, přidal do kroku. Bez ohledu na výšku se dělalo čím dál tepleji, a tak se těšil, až si odpočine. Provizorní chýše, kde jeho učitel bydlel, stála na kraji mýtiny a byl odtud velkolepý výhled na jih na jezero a ještě dál. Bylo to jedno z Tarquiniových oblíbených míst, plné dobrých vzpomínek.

„Tak jsi mě konečně poctil svou přítomností.“

Otočil se a Olenus stál na pěšině za ním.

„Jak ses sem dostal?“ Tarquiniovi se tak ulevilo, že je haru-spex naživu, že ho málem objal.

Olenus se usmál a narovnal si kožený klobouk. „Mám své způsoby. Rád tě vidím, chlapče. Viděl jsi cestou něco zajíma-vého?“

„Nic moc. Jenom šakala. Osm káňat.“ Tarquinius udělal omluvné gesto. „Přišel bych dřív, ale žně trvaly celou věčnost.“

„To nevadí. Teď jsi tady.“ Olenus plynule pokračoval. „Musíme si toho tolik říct a času je málo.“

„Nemůžu zůstat dlouho.“ Tarquinius poklepal na luk, který mu visel přes rameno. „Mám jenom tři dny na lov vlků.“

„Tak to se hodí, že jsem nějaké zabil, co?“

Olenus ukázal na sušáky před chýší. Bylo na nich nataženo pět charakteristicky šedých kůží.

„Jeden vlk na tři dny? To bude hračka,“ zasmál se Tarquinius. „Co se děje? Obvykle necháváš lov na mně.“

Haruspex pokrčil rameny. „Člověk se nudí, když celý den mluví jenom s ovci.“

„Tys věděl, kolik jich bude Caelius chtít?“

Olenus na něj kývl. „Pojď si odpočinout do stínu. Musíš mít po tom výstupu žízeň.“

Tarquinius Olena rád následoval na kládu pod stromy. Udělali si pohodlí a mlčky si užívali ten výhled. Slunce pražilo a vytvářelo opar, který nakonec zakryl pohled na panoráma pod nimi. Tarquinius se napil a podal kožený vak na vodu haruspexovi.

„Měls v poslední době nějaké živé sny?“

Tarquiniovi málem zaskočilo. „Cože?“

„Slyšels.“

„Měl jsem jeden o tobě. V jeskyni. Možná v té, kde jsou schovaná játra.“ Ušklíbl se, když ucítil zápach z kůží. „Tak je konečně uvidím?“

„Co ještě?“

„Nic.“ Tarquinius hleděl dolů na neuvěřitelně zářící jezero.

„Jsi špatný lhář, chlapče,“ zasmál se Olenus. „Bojíš se mi říct, že brzy zemřu?“

„Já to tak nepochopil.“ Tarquiniovi přeběhl mráz po zádech z toho, jak mu haruspex dokáže číst myšlenky. „Ale Caelius a vojáci se blížili k jeskyni. Vypadalo to, jako kdyby chtěli udělat nějaký obchod.“

„Prodal informaci o mém pobytu někomu v Římě.“

„Crassovi!“ To jméno Tarquiniovi vyklouzlo, než je mohl zastavit.

Olena to nepřekvapilo. „Peníze na *latifundium* mu stačí jenom na rok.“ Díval se pronikavě. „Na starce to není špatné, co?“

Tarquinius chvíličku přemýšlel. „Myslel jsem, že chce játra.“

„Ta bronzová jsou obrovsky důležitá. Přestože jsou etruská, Římané si je velice považují,“ souhlasil Olenus. „S nimi může Crassus využít své augury, aby mu předpověděli to, co chce,“ řekl se zřejmým opovržením. „A jsem si jistý, že ctižádostivému generálovi by se taky zamlouval Tarquinův meč. Cokoli, aby byl populárnější než Pompeius.“

„Proč chce zabít tebe?“

„Aby se mě zbavil. Koneckonců jsem etruský haruspex,“ uchechl se. „A Římané mě nemají rádi. Příliš jim připomínám minulost.“

„Jak ví o těch předmětech?“

„Caelius má podezření, že je mám, ale neví to jistě.“

„Tak proč tě už nenechal mučit?“

„Má velký strach. Po celé roky jsem se vždycky postaral, aby otroci na panství znali mé předpovědi. O špatné úrodě, záplavách a nemocech. Caelius je slyšel taky.“

Tarquinius přikývl, protože si vzpomněl na historky z dětství o haruspexovi, který věděl, kam udeří blesk a čím kráva bude neplodná.

„Ale Caeliovy finanční potíže přemůžou jeho strach. Poslal tě, aby si zajistil, že budu ještě tady, až vojáci přijdou.“ Olenus otáčel hůlku mezi dlaněmi zvadlých rukou, zlatá hlava býka na špici se pomalu točila. „Nemáme moc času na dokončení tvého učení.“

„Ne! Musíš utéct,“ naléhal Tarquinius. „Uteču taky. Začali by nás postrádat až za tři dny. Caelius nás nikdy nenajde.“

„Nemůžu změnit osud,“ prohlásil klidně. „Bylo to jasně vidět na játrech ve tvém snu. Ti vojáci mě zabijou.“

„Kdy?“

„Za čtyři dny.“

Tarquiniovi se rozbušilo srdce. „Skoncuju s Caeliem,“ pohrozil.

„Z Říma přijdou legionáři.“

„Tak tady zůstanu a budu s nimi bojovat.“

„A zbytečně zemřeš. Máš před sebou spoustu let života a musíš vykonat velkou cestu, Arune.“

Bylo zbytečné hádat se. Tarquinius nikdy nezměnil starcův názor. „Jakou cestu?“ zeptal se. „Nikdy jsi o ní nemluvil.“

Olenus vstal a trhl sebou, jak si narovnával záda. „Pojďme do jeskyně. Vezmi si luk a ranec. Můžeš si vzít tyhle kůže a posledního vlka zabít cestou domů.“ Šel dál a vzal jehně přivázané u chýše.

Zvíře smutně mečelo, když mu Olenus spoutal zadní nohy a hodil si je přes rameno.

Tarquinius následoval haruspexe stejnou pěšinou, kudy šli před několika týdny. Stoupali mlčky, dokud na kamenitém povrchu nezůstala jenom zakrslá tráva, kterou měly rády ovce a kozy. Počasí bylo mnohem klidnější, než je na horách obvyklé, a nad hlavou jim viselo jenom pár mraků.

Nad hřebenem se objevil orel a Tarquiniovi vykouznil na tváři úsměv. Vždycky bylo dobré znamení vidět krále ptáků.

Stoupali po strmých svazích až do brzkého odpoledne. Díky chladnému větříku byla teplota snesitelná, ale na polích hluboko dole to bylo něco úplně jiného.

Olenus se zastavil a vrásčité čelo měl pořádně zpocené.

„Jsi v kondici, starče.“ Tarquinius si rád odpočinul a zhluboka se napil ze svých zásob.

„Šedesát let života v horách.“ Olenus se rozhlédl po drsné krajině, kterou pokrývaly hory a místy keře, jež to extrémní podnebí přežily. Bylo tu pusto, ale krásně. Obloha se vyčistila a dravec, jako jediný důkaz života, se vznášel v teplých proudech. „Dobře se tu žilo a dobře se tu i zemře.“

„Nemluv tak, prosím tě.“

„Lepší je zvyknout si na to, Arune. Haruspikové tady žijí a umírají od nepaměti.“

Tarquinius rychle změnil téma. „Kde je ta jeskyně?“

„Tamhle nahoře.“ Olenus ukázal hůlkou ke klikaté pěšině. „Ještě asi sto kroků.“

Učitel a žák ušli těch pár kroků ke vchodu, který zůstal schovaný, dokud do něj skoro nevrazili. Vstup byl tak úzký, že tudy stěží prošli vedle sebe.

Mladý Etrusk zalapal po dechu. Musel kolem toho otvoru projít bezpočtukrát, když hledal ovce, ale nikdo by ho nikdy nenašel, pokud nevěděl, kam se podívat. Potom se usmál. Dlouhé roky čekání končily.

„Pozor na hlavu.“ Haruspex se zastavil a potichu se pomodlil. „Strop je dost nízký.“

Tarquinius následoval Olena a mžoural, než si oči přivykly na tmu. Byla to jeskyně z jeho snu, uvnitř právě tak prázdná, jak si ji pamatoval. Jediný důkaz o přítomnosti člověka bylo malé kruhové ohniště uprostřed.

Olenus položil jehně na zem a přivázal provaz k velkému kameni. Zašel hlouběji dovnitř a prohlížel si stěnu. Asi třicet kroků od vchodu se zastavil. S hekáním sáhl oběma rukama do rozsedliny a šátral tam.

Tarquinius fascinovaně sledoval, jak věstec vytahuje těžký podlouhlý předmět zabalený do látky. Olenus smetl silnou vrstvu prachu a obrátil se k němu.

„Pořád jsou tady.“

„Posvátná játra?“

„První, která si vyrobil haruspex,“ odpověděl Olenus slavnostně. „Přines mi jehně.“

Cestou ven se zastavil u černé čedičové desky, které si Tarquinius všiml při příchodu. Olenus odložil *lituus*, sundal si z opasku dlouhou dýku a položil ji na kraj rovného kamene.

„Vypadá to úplně jako oltář, co jsem viděl ve snu!“

„Jeden je ještě hluboko v jeskyni.“ Olenus vybalil bronzová játra a položil je obřadně vedle nože. „Ale dnešní věštění se musí provést na slunci.“

Tarquinius se zadíval na hladký kousek kovu, který se během let zbarvil dozelená. Vypadal přesně jako červený orgán, který viděl vyřezávat z kuchaného dobytka nebo ovce. Na pravé straně byl vypouklejší a vyčnívaly z něj dva trojúhelníkovité útvary jako různé laloky skutečných jater. Nahoře byly čáry, které předmět rozdělovaly na spoustu částí. Na každé straně byly hvězdčovitě umístěny záhadné symboly. Tarquinius si bronzová játra bedlivě prohlížel a zjistil, že vepsaným slovům nerozumí.

„To jsou jména bohů a souhvězdí.“

„Léta tvých studií nebyla nadarmo.“ Olenus si od něj vzal provaz. „Četl jsi celou *Disciplinu Etrusku* dvakrát, tak bys měl chápat většinu toho, co se chystám udělat.“

Tarquinius strávil bezpočet hodin prohlížením popraskaných pergamenů, které měl Olenus v chýši. Spolykal desítky dílů a stařec se při tom nad ním nakláněl a ukazoval mu dlouhými zažloutlými nehty důležité odstavce. Měl tři skupiny knih. První – *Libri haruspici* – se věnovala věštění ze zvířecích orgánů. Druhá – *Libri fulgurates* – pojednávala o interpretaci hromu a blesku. Poslední – *Libri rituales* – se zabývala etruskými rituály a požehnáními pro města, chrámy a vojska.

„Pomalu, maličká,“ zašeptal Olenus.

Jehně napínalo provaz a v tmavých hnědých očích mělo strach.

Haruspex položil zvíře doprostřed čediče a přitom k němu chlácholivě hovořil. „Děkujeme ti za tvůj život, který nám pomůže pochopit budoucnost.“

Tarquinius přistoupil blíž. Viděl už dřív, jak Olenus provádí oběť, ale teď se několik měsíců nekonala. Haruspex předtím nikdy nepoužíval s bronzovými játry také čerstvou obětinu. A ačkoli se Tarquinius mnohokrát pokoušel věstit potom, co byl na lovu, jenom aby se pocvičil, vyčetl z vnitřností jenom věci jako počasí nebo úrodu.

„Je čas.“ Olenus uchopil dýku. „Prohlédnout si, co se dá číst z čerstvých jater. Drž ho pevně.“

Tarquinius chytil jehněti hlavu a natáhl mu krk k Olenovi. Jedním tahem nože stařec jehně podřízl. Na oltář se vyřinul hustý proud tmavě červené žilní krve a postříkal je.

„Vidíš, jak teče na východ?“ vykřikl Olenus radostí, když krev odtékala. „Znamení budou příznivá.“

Tarquinius pohlédl k východu směrem k moři. Odtud, přes moře z Lýdie, přišli Etruskové před mnoha sty lety. Podle rituálu v tom směru pobývali i bohové nejpříznivěji nakloněni lidem. Nebylo to poprvé, co pocítil silné nutkání vydat se na cestu do dávné domoviny svého lidu.

Olenus položil mrtvé jehně na záda a odhalil mu břicho. Několika hbitými pohyby rozpáral kůži a svaly od slabin až po hrudní koš. Vyklouzly lesklé kličky střev a zaleskly se na slunci.

Stařec ukázal dýkou. „Všimni si vzoru, jak se tlusté i tenké střevo rozložily na kameni. Obojí by měla být zdravě růžovošedá jako tato. Pokud tomu tak není, je pravděpodobné, že čtení bude špatné, až se dostaneš ke zvířecím játrům.“

„Co ještě vidíš?“

„Vlnivý pohyb ve střevech je pořád silný, což je dobré.“

Tarquinius sledoval pravidelné tepání v tenkém střevě, které posouvalo natrávenou potravu v marném pokusu zůstat naživu. „Ještě něco?“

Haruspex se sklonil níž. „Ne. Když jsem byl malý, starci tvrdili, že dokážou poznat víc ze střev a čtyř žaludků. Byli to šarlatáni.“

Olenus sáhl oběma rukama do břicha a nožem uvolnil z místa proti bránici játra. Pár rychlých řezů přefalo velké cévy, kterými byla játra připevněna. Rukama zakrvácenýma až po lokty tento orgán vyjmul a balancoval jeho oblým povrchem v levé ruce.

„Ó, velký Tinio! Dej nám dobrá znamení ohledně budoucnosti tohoto Aruna.“ Zvedl oči k nebesům a hledal orla, který je předtím doprovázel.

„Co to děláš?“ zeptal se Tarquinius.

„Čtu v játrech tvůj život, chlapče,“ zasmál se Olenus. „Jak líp ukončit tvoji výuku?“

Nejistý Tarquinius dlouho zadržoval dech. Potom, jako kdyby ho k tomu něco přinutilo, ta slova pochopil. Čekal na tuhle chvíli příliš dlouho, a tak se nedokázal držet zpátky, i když šlo o jeho budoucnost.

„Většina toho, co můžeš rozeznat, je na vnitřním povrchu. Všimni si psí hvězdy Síría. To je velký medvěd Ursa Major.“

Díval se zblízka na místa, která mu ukazoval, a to, co se

naučil z knih, začínalo dávat smysl. Haruspex hovořil obšírně o tom, co se dá vyčíst z barvy, tvaru a složení lesklého orgánu. Tarquinia překvapilo, že Olenus zmínil spoustu podrobností z jeho dětství, které určitě nemohl znát. Stařec převyprávěl Tarquiniovi celý život a přestával jenom tak často, aby dal žákovi čas na vyhodnocení.

„Žlučník,“ ukázal na váček ve tvaru slzy, vyrůstající ze středu jater. „Představuje to, co je skryté. Někdy se dá číst, někdy ne.“

Tarquinius se dotkl teplého váčku naplněného tekutinou. „Je vidět líp?“ To byla nejobtížnější část věštění a on v ní nikdy, když se na játrech učil, nenašel žádný smysl.

Olenus chvilku mlčel.

Tarquinius s bušícím srdcem studoval haruspexův obličej. Něco tam bylo. Cítil to.

„Vidím, že vstoupíš do armády a odjedeš do Malé Asie. Vidím spoustu bitev.“

„Kdy?“

„Brzy.“

Tarquinius věděl, že východní oblast Malé Asie byla už nějakou dobu ohniskem odporu a konfliktů. Před jednou generací Sulla slavně porazil Mithridata, odbojného krále Pontu, ale kvůli svým zájmům o nejistou situaci v Římě se vrátil, aniž by mu ušetřil poslední ránu. Mithridatés si počkal na svou chvíli a před čtyřmi lety vpadl do Pergama, římské provincie v této oblasti. Od té doby tam generál Lucullus, kterého vyslal senát, dosáhl skvělých vítězství, ale válka pořád pokračovala.

Tarquinius, kterého nadchla myšlenka, že bojuje za Řím, pocítil ostré dloubnutí. „Dávej pozor!“ osopil se na něj stařec. „Roky putování, učení. Ale nakonec tě Řím přivolá zpátky. Touha po pomstě.“

„Na kom?“

„Boj.“ Olenus vypadal jako v transu. „Někdo vysoce postavený bude zabít.“

„Zabiju ho já?“ zeptal se Tarquinius podezíravě. „Proč?“

Dostalo se mu odpovědi.

„Cesta do Lýdie lodí. Tam se spřáteliš se dvěma gladiátory. Oba jsou stateční. Bude z tebe učitel. Jako já.“

Špička dýky se přesunula ze žlučníku k dalším bodům červeného orgánu. Haruspex začal rychle mumlat. Tarquinius

rozeznával jenom útržky. Upřeně hleděl na játra a těšilo ho, že také vidí, co Olenus čte.

„Veliká bitva, kterou Římaní prohrajou. Otroctví. Dlouhý pochod na východ. Po trase Lva Makedonského.“

Tarquinius se usmíval. Slýchával, že Rasenna – tak si říkali Etruskové – přišli z větší dálky než z Lýdie. Možná by se něco dověděl z Alexandrových cest.

„Margiana. Cesta kolem řeky, pak další moře.“ Olenus se tvářil ustaraně. „Egypt? Matka hrůzy?“

„Co tam je?“ Tarquinius se snažil rozluštit, co učitele vystrašilo.

„Nic. Nic nevidím.“ Stařec játra zahodil a o několik kroků ucouvl. „Musel jsem se splést.“

Tarquinius přišel blíž. Ze žlučníku začala na kámen vytékat hustá nazelenalá tekutina. Soustředil se, ale přesto nedokázal nic poznat. Potom se mu vidění rozjasnilo „Egypt! Alexandrovo město!“

„To ne,“ řekl Olenus rozzlobeně a vystrašeně, odstrčil Tarquinia z cesty a obrátil játra na druhou stranu, takže už spodní stranu neviděl. „Je čas podívat se na Tarquinův meč.“

„Proč? Cos viděl?“

„Mnoho věcí, Arune.“ Olenovi potemněly oči. „Někdy je lepší neříct nic.“

„Mám právo znát svůj osud,“ nasupil se Tarquinius. „Ty svůj znáš.“

Olenus posmutněl. „To je pravda.“ Ukázal dýkou. „Tak se tedy podívej.“

Tarquinius zaváhal, uvažuje o možnostech. Konečně se naučil řádně číst z jater a v následujících letech bude mít spoustu příležitostí v tom pokračovat. Jeho učitel viděl fascinující budoucnost. Ale taky tam bylo něco zcela nečekaného.

Tarquinius netoužil vědět všechno, co se s ním stane.

„Časem se to ukáže,“ řekl klidně.

Olenovi se ulevilo. Zvedl *lituus* a ukázal zpátky do jeskyně. „Musíme najít ten meč. Jsi připraven.“ Láskyplně ho poplácal po rameně.

Než vešli do temného vnitřku, Olenus vyndal hrst rákosí s konci namočenými ve vosku. Dva kousky pazourku použil jako křesadlo a zapálil s nimi louče. „Vezmi si jednu.“

Když se Tarquinius přesvědčil, že mu horký vosk neteče na ruku, následoval starce dovnitř. Jak šli hlouběji, jeskyně se rozšiřovala a vedla dobrých tři sta kroků přímo do skály. Vzduch byl chladný, ale suchý.

Lekl se, když světlo louče odhalilo barevné malby na stěnách.

„Tohle místo bylo po mnoho set let posvátné.“ Olenus ukázal na postavu haruspexe, pochopitelně s kloboukem s obým dýnkem a hůlkou. „Vidiš, jak drží v levé ruce játra a dívá se na oblohu?“

„To musí být Tinia.“ Tarquinius se poklonil před nezvykle velkou podobiznou, znázorňující stejnou postavu jako malá hliněná socha z oltáře v Olenově chýši. Bůh upřeně hleděl. Měl mandlové oči, rovný nos, pěkné kadeře a krátké, do špičky zastřižené vousy.

„Římani mu říkají Jupiter.“

Olenus se zamračil. „Oni nám ukradli dokonce i nejdůležitějšího boha.“

Věstec mávl na Tarquinia, ať jde hlouběji do šera, kolem dalších obrazů dávných rituálů a slavností. Hudebníci hráli na lyry a na *auletos*, etruskou dvojitou flétnu. Elegantní ženy v barevných splývavých řízách tančily s tlustými nahými muži a satyrové po nich pošilhávali z nedalekých skal. Jednu scénu hlídali mocní etruští bojovníci v plné zbroji a nahá mužská postava s křídly a lví hlavou se vznášela nad nimi. Náruživost v očích zvířete ho zneklidnila.

„Bohové na nebesích!“ Tarquinius se dmul pýchou, když si představil Etrurii v dobách její slávy. „Tohle je lepší než všechno v Caeliově domě.“

„Nebo ve většině sídel v Římě.“ Stařec se zastavil u vchodu do postranní místnosti. Zvedl louči a udělal několik kroků k velké věci na zemi.

„Co to je?“

Haruspex neodpověděl a Tarquinius odtrhl oči od nástěnných maleb. Chvíli trvalo, než rozpoznal bohatě zdobené bronzové desky, kovem pobité kola a čtvercovou bojovou plošinu etruského bitevního vozu. Zalapal po dechu.

„Achilles dostává brnění od Thetis, své matky.“ Olenus ukázal na vyobrazení na přední straně vozu.

Kousky slonové kosti, jantaru a polodrahokamů byly vyřezány tak, aby scéně dodaly barevnost. Udidlo a dva stejné chomou-

ty pro koně zdobily podobné malé obrázky bohů. Dokonce i kola s osmi příčkami měla po stranách vyryté posvátné symboly.

Užaslý Tarquinius přejel prsty po dřevě a bronzu a přitom vstřebával všechny detaily. Smetl hustou vrstvu prachu. „Jak je starý?“

„Patřil Priscovi, poslednímu etruskému králi,“ odpověděl Olenus slavnostně. „Je to už víc než tři století, co vládl Falerii. Říká se, že vedl přes sto takových bitev.“

Mladík se zachvěl nadšením, když si představil ten majestátní pohled na krále v bronzové zbroji, jak stojí na svém voze s nataženým lukem. Za ním následuje ve velkém šípovitém útvaru zbytek vozů a potom masa pěšáků.

„Formace želv však dokázaly jejich útoku odolat,“ vzdychl Olenus. „Prostě se uzavřeli za svými štíty a záplavu šípů přečkali.“

Tarquinius smutně přikývl. Znal ten příběh o konci Falerie. Ještě přežívala víc než sedmdesát let, poté co Římané zničili všechny její sousedy. Když to potkalo i ji, osud Falerie – posledního hrdého městského státu – byl během několika hodin zpečetěn. Římsí legionáři zmasakrovali méně disciplinované etruské pěšáky a dobře zacílenými oštěpy zabili mnoho jezdců ve vozech. Smrtelně zraněný Priscus, jehož armáda byla v troskách, uprchl. „Je tady pochovaný?“ zeptal se a pátral v rozích.

Olenus zavrtěl hlavou. „Královo poslední přání znělo, aby jeho tělo spálili. Přeživší bojovníci jeho rozkazy vyplnili a dopravili vůz sem, daleko od vydrancovaného města.“

„Neměli ho taky spálit?“

Olenus pokrčil rameny. „Možná věřili, že se Etrurie jednoho dne zase zvedne.“

Tarquinius se zamračil. „Tak to nikdo z nich nebyl haruspex.“

„Nemůžeš bojovat proti osudu našeho lidu, Tarquinie,“ řekl Olenus a poklepal mu na ruku. „Náš čas je skoro u konce.“

„Já vím.“ Zavřel oči a pomodlil se k věrným stoupencům, kteří se pěkně zapotili, než dopravili ten nádherný vůz až vysoko do hor s nadějí, že jednoho dne znovu získá ztracenou slávu. Nezískal. Sláva Etrusků nenávratně pominula. Věděl to. Byl čas jednou provždy se s tím smířit.

Olenus se na něj díval nevyzpytatelnýma očima. „Pojď.“ Stařec na něj kývl a vedl ho do zadní části hlavní síně.

Pokračovali dál do jeskyně a zastavili se před nízkým kameným oltářem. Na stěně nad ním byla podivná kresba.

„To je Charón. Vládce nad smrtí.“ Olenus se poklonil. „Stráží Tarquinův meč. Sem ho položili před víc než třemi sty lety.“

Tarquinius hleděl s odporem a částečně se strachem na příkrčeného modrého tvora s ryšavými vlasy. Ze zad mu vyrůstala opeřená křídla a cenil ostré zuby. Charón držel nad hlavou velké kladivo připravené srazit každého, kdo se přiblíží.

Na ploché desce dole ležel krátký meč s rovným ostřím a zlatou hruškou jílce. Od lesklého kovu se odráželo světlo louče. Olenus se znovu poklonil a pak mu zbraň obřadně podal.

Tarquinius potěžkal složitě vykováný jílec na dlani a pak opatrně máchl mečem ve vzduchu. „Dokonale vyvážený. A dobře se drží.“

„Samozřejmě. Byl vyrobený pro krále. Priscus byl jeho poslední majitel.“ Haruspex Tarquiniovi naznačil, aby mu *gladius* vrátil, a on okamžitě poslechl.

Olenus ukázal na velký rubín zapaštěný do jílce. „Má obrovskou cenu. Upoutá velkou pozornost, tak ho měj schovaný. Jednoho dne by se mohl hodit.“

Tarquinius si nadšeně prohlížel krásně broušený drahokam, mnohem větší, než jaký kdy viděl.

„Na jeden den toho bylo dost.“ Olenus najednou vypadal vyčerpaně. Vrásky na tváři se mu ještě prohloubily. „Upečeme si jehně.“

Tarquinius neprotestoval. Veškerá jeho očekávání ohledně této cesty byla bohatě překonána. Měl o čem přemýšlet.

Mlčky se vrátili ke vchodu.

Než se setmělo, Tarquinius došel pro dříví a podívat se, jestli nenajde nějaké známky pohybu – zvířete nebo člověka. Ulevilo se mu, že objevil jenom vlčí stopy. Když se vrátil s plnou náručí dřeva, Olenus už rozdělal malý oheň. Zanedlouho vesele plápolal.

Muži seděli vedle sebe na dece, ohřívali se a sledovali, jak se jim chystá večeře. Do ohně kapal tuk a pokaždé vzplál.

Jako kdyby Olenus čekal, až se uvolní atmosféra, začal vyprávět o velké hodovní síni ve městě, které kdysi existovalo pod jeskyní.

„Byla to nádherná dlouhá místnost s vysokými pohovkami rozestavěnými kolem stolů.“ Olenus zavřel oči a naklonil se k ohni. „Stoly měly mramorové desky, byly docela nízké a měly nádherně vypracované nohy vykládané zlatými destičkami.“

Zatímco se podávala nejrůznější jídla, hrála hudba. A na hostiny chodili muži i ženy.“

„Opravdu?“ Římská aristokracie obvykle nebrala na oficiální večere ženy. Tarquinius jehně na rožni trochu otočil. „Víš to jistě?“

Olenus přikývl a upřeně hleděl na pekoucí se maso.

„Z obrazů?“

„Vyprávěl mi to nejstarší žijící haruspex, když jsem byl malý.“ Mávl posměšně na blikající rákosovou louč. „Naši předci neměli nic laciného. Měli velké bronzové trojnožky se lví tlapou, ke kterým byly připevněny stříbrné svícny.“

Tarquinius zažil přepych, jenom když občas zašel do prosté jídelny v Caeliově vile. Sochy a kresby tam byly ve srovnání s tímhle obyčejné. Jeho pán nevyhazoval peníze za zbytečnosti.

„Rasenna byl bohatý lid,“ pokračoval Olenus. „V době největší slávy jsme vládli Středomoří. Obchodovali jsme se šperky, bronzovými soškami a amforami se všemi tehdejšími civilizacemi.“

„Jak naši předci vypadali?“

„Bohaté dámy nosily elegantní řízy, krásné náhrdelníky, prsteny a náramky ze stříbra a ze zlata. Některé měly vlasy rozpuštěné na ramena. Jiné kolem obličeje lokny.“

„Dobrá společnost k večeři.“

„Nejsem si jistý, jestli by to cítili stejně. Sedíme tady – starý haruspex a mladík, kterému patří jenom luk a šíp.“ Oba se zasmáli, když si představili dva Etrusky v jeskyni, jak oslavují bohatství své rasy, která se obrátila v prach už před generacemi.

Jehněčí bylo měkké, maso šlo snadno od kosti. Když Tarquinius sledoval, jak haruspex spořádal víc než polovinu pečeně, najednou si vybavil Dextera. Rychle vzpomínku na tlustého předáka zahnal. Chtěl si vychutnat jídlo i poslední dny s Olenem.

Po jídle se oba schoulili u teplých uhlíků. Tarquinius nedokázal zahnat smutek a Olenus spokojeně mlčel.

Dlouze si spícího věštce prohlížel. Občas mu vrásčité rysy projasnil úsměv. Olenus byl klidný.

Trvalo mnoho hodin, než Tarquinius zavřel oči.

* * *

Než se probudil, Olenus vyndal svazky zaprášených rukopisů a položil je na čedičový oltář. Nechal Tarquinia, aby je celé hodiny studoval, a průběžně mu kladl otázky týkající se jejich obsahu. V haruspexově chování byla patrná skutečná naléhavost a Tarquinius se maximálně soustředil, aby si zapamatoval každý detail.

Olenus mu také podal mapu. Popraskanou kůži rozložil s velikou opatrností.

„Tohle jsi mi nikdy neukázal.“

„Nebylo to potřeba,“ usmál se stařec mazaně.

„Kdo ji nakreslil?“

„Jeden náš předek. Možná nějaký voják z Alexandrovy armády.“ Pokrčil rameny. „Kdo ví? *Periplus* byl starý, už když jsem se narodil.“

Tarquinius si pergamen bedlivě prohlížel. Ještě nic takového neviděl, ale svět mimo Etrurii ho naprosto fascinoval.

Olenus ukázal na střed kresby. „Tohle je Středozemní moře. Římaní mu od té doby, co dobyli Kartágo, říkají *Mare nostrum*. Naše moře.“

„Zpupní ničemové.“

„Dávej pozor,“ napomenul ho Olenus přísně. „Itálii a Řecko znáš. Tady je Lýdie na jihozápadě Malé Asie. Podél pobřeží je Sýrie, Judsko a Egypt.“

„A tohle?“ ukázal Tarquinius na východ od místa, kam ukazoval Olenův prst.

„To je Parthie a za ní leží Margiana.“ Olenovi přelétl po tváři zvláštní výraz, ale nijak to neupřesnil. „Tarchun pocházel z Resenu, města u velké řeky Tigris. Ta země se jmenovala Asýrie, než ji zabrali Parthové.“

„Tarchun!“ Tarquinius to jméno vyslovil s hrdostí.

„Byl to obr, který provedl náš lid mnoha nebezpečími bez úhony.“ Olenus znovu poklepal na vybledlou kůži kousek od pravého okraje nad Margianou. „To je Sogdiana. Její lid má žlutou pleť a dlouhé černé vlasy. Jsou to výborní jezdci a k boji používají luky. Na jihovýchod je Skýtie, kde Alexandr Makedonský nakonec ztroskotal.“

Tarquinia to zaujalo. Ta místa byla dál, než si dokázal představit. „Lid Rasenna pocházel z Parthie?“

„Kdo ví?“ Olenus povytáhl husté obočí. „Zjisti si to sám.“

Tarquiniiovi najednou bleskla hlavou haruspexova věštba. Že by mohl jít stejnou cestou, kudy přišli první Etruskové, daleko předčilo jeho nejdivočejší sny.

„Cesta k našim kořenům.“ Olenus se rozhlédl po horách, kde strávil celý život. „Sám bych ji rád uskutečnil,“ zašeptal.

„Budu na tebe myslet, ať budu kdekoli.“

„To budu rád, Arune.“

* * *

Tarquinius si uvědomoval, že se Olenova smrt nezadržitelně blíží, a tak se utěšoval tím, že si užíval každou chvilku jejich společného času. Zděsilo ho, když stařec druhého večera prohlásil, že bude muset ráno odejít.

„Všechno si vezmi,“ řekl. „Játro, meč, *lituus*, mapu. Všechno.“

„Potřebujeme ještě aspoň jeden den,“ prosil Tarquinius. „Ještě se toho musím spoustu naučit.“

„Už jsem tě všechno naučil, Arune.“ Haruspex začal tenhle starobylý výraz používat důsledně. „A ty to víš. Nezapomeň, že ještě budeš muset zabít šestého vlka.“

„To mě nezajímá.“ Tarquinius vzal *gladius* a naznačil, jak bodá imaginárního Caelia. „Já toho zloducha vykuchám!“

„Teď ne.“

Podíval se pozorně na Olena. „Jak to myslíš?“

„Osudu neutečeš. Caelius přijde za tři dny.“

Tarquinius sevřel ruce v pěst.

„Zítro ráno odejdeš a já strávím den s předky v přípravách na svůj konec.“

Tarquinius vzdychl. Posledních pár společných hodin by stejně mohlo být radostných. „Vysvětli mi body na játrech ještě jednou.“

Haruspex s úsměvem poslechl.

„Zakopu je s *lituem* nedaleko domů na statku. Tam budou v bezpečí.“

„Ne!“ ozval se Olenus ostře. „Bronzová játra je možné schovat, jak říkáš, ale všechno ostatní si musíš vzít s sebou.“

„Proč? Budou tam, až se vrátím.“

Vrásčitá tvář byla neproniknutelná.

Tarquinia zamrazilo. „Já se nevrátím?“

V Olenových očích četl hluboký smutek. Místo odpovědi zavrtěl hlavou.

„Možná budu na cestách spoustu let.“

„To budeš, Arune. Víc než dvě desetiletí.“ Opatrně sáhl na mapu. „*Periplus* se ti velice hodí. Zapisuj si všechno, co uvidíš. Doplň znalosti našich předků a odnes je do Alexandrova města.“

Tarquinius se pokoušel představit si, jak velký úkol před ním stojí.

„*Lituus* u sebe musíš mít do konce,“ řekl Olenus smutně.

„A musí ho pohřbít s tebou.“

Tuto poznámku Tarquinius pominul. „A až tě vojáci zabijou?“

„Kosti mi můžou očistit ptáci,“ řekl Olenus klidně. „Na tom nezáleží.“

„Vrátím se,“ slíbil Tarquinius. „Postavím ti hranici. Provedu rituály.“

Olena to potěšilo. „Přesvědč se, že je Caelius pryč. Nechci, aby moje těžká práce přišla nazmar.“

Tarquiniovi se stáhlo hrdlo.

„My Etruskové budeme žít skrze Římany. I bez jater jim jejich ctižádostivost a informace v našich knihách pomůžou dobýt svět.“ Olenus viděl, jak Tarquinius pohlédl k jeskyni a k vysokému stohu rukopisů. „Ty spálím. Ale Římani už mají spoustu kopií, které sebrali z našich měst. Nejdůležitější soubor už je uzamčený v Jupiterově chrámu v Římě.“ Zasmál se. „Ti pověřiví hlupáci v nich hledají jenom v dobách velkého nebezpečí.“

Tarquinia naplnil smutek. Musel se přinutit, aby se starci podíval do očí. „A naši lidi se obrátí v prach?“

„Předáš jim spoustu vědomostí,“ odpověděl Olenus tajemně.

„Komu? Na světě zbylo jen pár čistokrevných Etrusků.“

Olenus si stáhl z levého ukazováčku malý zlatý prsten. „Vezmi si ho.“ Jemně zdobený kroužek nosil stařec na ruce, kam Tarquiniovi paměť sahala. „Dej ho na konci svému adoptivnímu synovi. Navzdory tomu, že to je Říman, bude známý jako přítel lidu Rasenna. Někteří na ně budou vždycky pamatovat.“

„Adoptivnímu synovi?“

„Všechno se objasní, Arune.“

Tarquinius čekal, protože doufal, že se doví víc.“

Najednou ho Olenus chytil za ruku. „Caesar si musí uvědomit, že je smrtelný,“ zašeptal. „Nezapomeň na to. Musí mu to říct tvůj syn.“

„Cože?“ Tarquinius neměl tušení, co tím Olenus myslí.

„Jednoho dne ti věštba všechno objasní.“ Haruspex se odvrátil a už neodpovídal na žádné otázky. Pohroužil se do sebe a hluboko v transu setrval až do rána. Jako by ztratil veškerou energii a nezbylo z něj nic než prázdná schránka.

Tarquiniovi bylo těžko u srdce, když si vkládal do paměti Olenova slova. Opatrně uložil starce do pohodlné polohy u ohně a po zbytek noci seděl vedle něj a hlídal ho. Vzal na vědomí, že všechno je předem určeno, ale nikdy si nepředstavoval, že bude muset přijmout smrt někoho tak blízkého. Smutek přicházel ve vlnách a už se rozednívalo, když se smířil s osudem člověka, který mu byl bližší než vlastní otec. Teď byl on poslední haruspex a je jenom na něm, aby dávné vědomosti nebyly navždy zapomenuty. Pokud pomine Římany. Olenovy roky lásky a úsilí nesmí být promarněny. Bylo to těžké břímě, ale hrdost na předky vyvolávala v mladém Etruskovi silný pocit odpovědnosti.

Druhý den ráno bylo chladno a svítilo slunce. Díky nadmořské výšce bylo v jeskyni mnohem chladněji než v údolí. Všude panovalo ticho a na nebi nebyl žádný pták. Na holých svazích nebylo ani živáčka, ale Tarquinius věděl ze zkušenosti, že je správný čas na lov. Stopy, které viděl večer, ho dovedou k vlkům.

Když si sbalil věci a snědl kousek suchého chleba, ani jeden nepromluvil. Haruspex seděl na kameni u vchodu a mlčky ho se spokojeným výrazem na tváři sledoval.

„Děkuju ti. Za všechno.“ Tarquinius těžce polkl. „Nikdy na tebe nezapomenu.“

„Ani já ne.“

Podali si ruce. Přestože se zdálo, že Olenus přes noc ještě víc zestárl, pořád měl pevný stisk.

„Dávej na sebe pozor, Arune. Sejdeme se v posmrtném životě.“ Stařec byl klidný a vyrovnaný, smířený s osudem.

Tarquinius zvedl vak. Teď když tam měl játra, hůl a meč, byl těžší. Mapu si uložil do malého váčku na prsou. Hledal vhodná slova.

„Víc už není co říct.“ Jako vždycky mu haruspex přečetl myšlenky. „Teď jdi. Ať tě provázejí bohové.“

Tarquinius se otočil a kráčel po pěšině, šíp založený v těživě. Neohlédl se.

Brennus

Po devíti letech...

Zaalpská Galie, rok 61 před Kristem

„Vystřel, než nás uvidí!“
„Je to daleko.“ Galský bojovník se podíval na mladšího bratrance a usmál se. „Je to aspoň sto kroků,“ zašeptal.
„Tak to zkus sám.“ Brac držel dva lovecké psy nakrátko a hladil je, aby nekňučeli.

Brennus se zašklebil a znovu se podíval na jelena, který stál mezi stromy. Mohutný luk už měl zpola natažený, šíp s husími pery založený v tětívě. Poslední kousek se plazili a odpočinuli si za velkým spadlým kmenem. Díky ostrému větru, který foukal proti nim, nemělo zvíře o přítomnosti mužů tušení.

Oba mu byli na stopě od rána, hustým letním porostem je provázeli psi. Jelen se pohyboval bez zájmu, okusoval listy z nižších větví a zastavil se, aby se napil dešťové vody nachytané v sukovitých kořenech starého dubu.

Belene, veď můj šíp, pomyslel si Brennus.

Natáhl tětivu ze střívka, co to šlo, zavřel jedno oko a zamířil. Vyžadovalo velkou sílu udržet luk napnutý, ale kovová špička šípu zůstala pevná jako skála. Gal vydechl a vystřelil. Šíp letěl přímo a zabodl se zvířeti hluboko do prsou, až to měkce zadunělo.

Kořist padla na zem.

Brac poplácal Brenna po rameně. „Přímo na komoru! Ušetřilo nám to dlouhé pronásledování.“

Muži proběhli mezi stromy a v hnědých halenách a zelených kalhotách skoro nebyli vidět. Brac byl vysoký a svalnatý, ale bratranec se nad ním tyčil. Velký muž měl kulatý veselý obličej, kterému vévodila otlučená náhražka nosu. Podle módy jejich

kmene Allobrogů nosili blond vlasy do copánků, svázaných tkanicemi. Oba bojovníci byli na lov vyzbrojeni luky a dlouhými kopími. Na opascích ze surové kůže jim visely dýky.

Světlo v jelenových očích pohaslo. Několika přesnými tahy nožem Brennus uvolnil šíp a špičku si očistil o mech. Když si ho zasunul zpátky do toulce, znovu se pomodlil k Belenovi, svému oblíbenému bohu.

„Takhle ho do tábora neodneseme. Usekni tamhleten stro-mek.“

Nohy přivázali k silné větvi pomocí kožených pásků, které měl Brennus ve váčku. S námahou mrtvé zvíře zvedli. Jak šli, hlava se mu kývala nahoru a dolů. Psi vzrušeně vrčeli a olizovali krev, která kapala z rány na hrudi.

„Kolik jich ještě potřebujeme?“

„Jednoho, možná dva. To bude dost masa pro obě rodiny.“ Brennus si náklad trochu posunul na rameně a usmál se při vzpomínce na manželku Liath a malého synka. „Víc než budou mít ti hlupáci ve vesnici.“

„Nemají čas na lov,“ namítl Brac. „Caradoc říká, že až pora-zíme Římany, bohové se o nás postarají.“

„Ten starý blázen,“ reptal Brennus a okamžitě zalitoval, že se neovládl. Obvykle si nechával své názory pro sebe.

Braka to zaskočilo. „Caradoc je přeci náčelník.“

„To možná je, ale moje rodina teď potřebuje jídlo na zimu. Až ho budu mít dost, přidám se ke vzpouře. Dřív ne.“ Brennus se podíval upřeně na Braka, který byl tak mladý, že se ještě neholil.

„Tak mu to řekni.“

„Caradoc na to přijde sám.“ Dva chybějící oštěpy budou při sčítání dostatečně výmluvné. Brennus bude muset po návratu jejich nepřítomnost vysvětlit.

„Kmen bys měl mít na starosti ty,“ řekl Brac.

Brennus vzdychl. V poslední době se na něj často obraceli. Mnoho bojovníků si přálo, aby se postavil stárnoucímu Caradokovi, který vládl skoro dvacet let.

„Nechci být vůdce, bratranče. Jenom v boji, a tomu bych se vyhnul, pokud to půjde. Nehodím se na vyjednávání.“ Pokrčil širokými rameny. „Radši jsem na lovu nebo s manželkou, než abych rovnal hádky.“

„Kdybys loni velel boji, Římani by se nevrátili,“ řekl Brac upřímně. „Úplně bys je rozdrtil.“

„Caradoc není můj kamarád,“ zabručel Brennus. „Ale je to dobrý vůdce. Nikdo by nedokázal s Římany zatočit líp.“

Brac mlčel, protože se nechtěl dál hádat. Bratrance uctíval jako hrdinu. Proto nebyl ve vesnici a nepřipravoval se na válku.

„Caradoc říká, že nikdo neopustí naši zem živý,“ pokračoval dychtivě.

Velký muž se styděl za svůj výbuch. „Pořád jich na nás zbyde spousta,“ řekl přesvědčivě. „Zvědové řekli, že ve vedleším údolí jich jsou tisíce.“

„Tak málo?“

Zasmál se. „Nikdo neporazí Allobrogy. Jsme nejstatečnější kmen v celé Galii.“

Brac se šťastně usmíval.

Brennus věděl, že to jsou jen řeči. Caradoc, který měl dost porušování dohod, nakonec vedl kmen proti Římanům loni v létě, kdy protestovali proti novým vyděračským daním. Jeho původní snaha dovolat se spravedlnosti vyjednáváním skončila naprostým fiaskem. Řím rozumí jenom válce. A pozoruhodné je, že první vojenské tažení bylo úspěšné a vyhnali legie z allobrogské půdy.

Vítězství si však vyžádalo velké oběti.

Plná polovina bojovníků byla zabita nebo zraněna. Zatímco Galové neměli kým nahradit své mrtvé, zdálo se, že Římané mají nevyčerpatelné zásoby vojáků. Jen dva měsíce po porážce začala republikánská jízda napadat osady u hranic. Vlny barbarských nájezdů zastavilo jediné špatné počasí.

Brennus brzy pochopil, že jeho lid bude poražen, rozdrcen a zotročen jako všechny ostatní kmeny, které kdysi žily nedaleko nich. Zůstalo jenom málo bojovníků, kteří by vzdorovali hrozícímu římskému útoku.

Pomptinus, vládce Zaalpské Galie, a ctižádostiví politici jako Pompeius Magnus bažili po otrocích, po bohatství a půdě a brali si je všemi možnými prostředky. Několik let jim procházející obchodníci vyprávěli o vypálených vesnicích a krvavých masakrech. A noví osadníci, suroví bývalí legionáři, kteří záměrně pronikali na území kmenů, byli dalším důkazem. Zvyšování daní byl poslední prostředek, jak vyprovokovat Allobrogy k odporu.

Ted' stáli osamělí proti Římu.

A Caradoc jeho rady neposlouchal.

Zklamáný bojovník byl přesvědčený, že bitva začne za měsíc nebo ještě později, a tak se rozhodl, že si předtím obstará maso na zimu. Lov byl marný pokus zapomenout na to, co se děje v údolích.

„Chci prapor s orlem,“ řekl Brac nadšeně. „Jako ten, co nám sebrali loni v létě.“

„Budeš ho mít,“ lhal Brennus. „Až porazíme Římany.“

Mladý bojovník máchl volnou rukou do vzduchu a napodobil výpad mečem. Málem upustil konec větve.

„Uklidni se,“ řekl Brennus laskavě.

Galové došli do provizorního tábora po několika hodinách, z té námahy celí zpocení. Brac milerád pustil svůj konec mrtvého zvířete. Jeden pes vyskočil, aby olízal krev, a Brennus ho se zaklením odkopl.

Tato lokalita byla jejich domovem už čtyři dny. Velký muž odvedl bratrance z vesnice v údolí daleko od míst, kde ostatní bojovníci obvykle lovili. Plahočili se po zalesněných svazích celé dopoledne, až nakonec došli na velkou mýtinu, kterou protékal mělký potok.

Brennus ukázal kolem sebe. „Voda a dříví na topení. Otevřený prostor, takže slunce vysuší maso. Co víc potřebujeme?“

Jakmile postavili kožený stan, který by je ochránil před deštěm, začali lovit. Odpoledne prvního dne nebylo úspěšné, ale Brennus se vrátil do tábora klidný a zhotovil několik dřevěných stojanů.

Zahleděl se na oblohu a usmál se. „Belenus nás zítra povede. Cítím to v kostech.“

Večer druhého dne se psi rvali o zbytky dvou jelenů, zatímco Brennus a Brac seděli u ohně s plnými žaludky. I další výpravy byly úspěšné – jejich šípy zasáhly divočáka a ještě jednoho jelena. Zvíře, které právě zabili, bylo páté.

„Víc už nepotřebujeme.“ Brac ukázal na sušáky, které se prohýbaly pod tíhou masa. „A dneska se sčítají oštěpy. Měli bychom se vrátit.“

„Dobře,“ vzdychl Brennus. „Ještě se tu pořádně najíme a ráno se vrátíme. Dnešní úlovek můžeme usušit ve vesnici.“

„Nezmeškáme to, že ne?“ Brac byl nervózní kvůli útočníkům. Hrozící konflikt byl hlavním tématem rozhovoru už týdny. Caradoc byl velice charismatický a burcoval své lidi proti nenáviděným legiím.

„Pochybujú.“ Brennus se snažil, aby to řekl normálně. „Loni jsme měli před bojem tři týdny potyček. Pamatuješ?“

„Jak bych mohl zapomenout?“ Brac pořád v duchu viděl bojovníky, jak se vracejí s římskými zbraněmi a zásobami a hlava se jim z toho úspěchu točila.

Zaalpská Galie byla pod nadvládou republiky víc než šedesát let a u jejich měst bylo pořád velké množství jednotek. Konečné vítězství Allobrogů, za které vděčili útokům z bezpečí lesa, bylo hodně neobvyklé. A zaplatili za ně velkou cenu, kterou bralo v úvahu jenom málo lidí.

„Možná Caradoc vidí, co se stane,“ řekl Brennus. „Je lepší umřít svobodný, nebo opustit svou zem jako zbabělci?“

„Cože?“

„Nic, chlapče. Přilož na oheň. Dostal jsem hlad jako medvěd na jaře.“

Brac se potřeboval ještě tolik učit a Brennus jako jeho nejstarší příbuzný se o to musel postarat. Když velký bojovník začal porcovat jelena, pomodlil se k bohům, aby mu umožnili ten úkol dokončit. A taky ochránit manželku a dítě, jediné lidi, kteří pro něj byli důležitější než Brac a jeho rodina. Myšlenka, že s nimi uteče přes hory, než se začne bojovat, mu připadala slabošská, ale boj byl nevyhnutelný stejně jako porážka. Brennus byl přesvědčený, že každého, kdo zůstane a bude proti Římanům bojovat, čeká jistá smrt. Caradoc přemluvil bojovníky, že to bude jinak. Ustaraný a zničený Brennus zašel před nějakou dobou za druidem, aby ho podpořil, ale Ultan se k němu nepřidal. A podle očekávání Caradoc odmítl byt jen uvažovat o tom, že odvede své lidi do bezpečí. „Allobrogové neutíkají jako psi,“ řval. „My legie zničíme. Udělíme Římu lekci, na jakou nezapomene.“ Brennus trval na svém a v očích starého náčelníka se objevila výhrůžka. Báł se Caradokovy prchlivé povahy, a tak mu přísahal oddanost a znovu už o té záležitosti veřejně nemluvil. Ani s přáteli ne. Smělo se hovořit jenom o boji.

Caradokova neústupnost mu usnadnila rozhodování. Tím, že využil lov jako nácvik útěku, mohl po návratu sebrat obě rodiny a okamžitě odejít. Liath a Brakova matka o jeho plánu věděly, ale Brennus usoudil, že bratřenci to řekne až na poslední chvíli. Brac byl ještě naivní a mohl by z nepozornosti jeho plán prozradit jinému bojovníkovi.

Muži pracovali mlčky, kuchali jelena, porcovali maso na tenké plátky a ty věšeli na sušáky. Jednu nohu napíchli na rožeň, který umístili nad oheň. Brzy po západu slunce se mýtiny zaplnila vůní pečeného masa. Psi seděli vedle nich, protože věděli, že nakonec něco dostanou.

Když se oba najedli, nálada se jim zlepšila. Horský vzduch začal rychle chladnout. Schoulili se k sobě, zabalení do dek, a psi jim u nohou ohryzávali kosti.

„Tady je druhé nejlepší místo na světě.“ Brennus máchnutím ruky ukázal na to panorama a spokojeně říhl. Měsíc stál nad nedalekými horami a krásně osvětloval zasněžené vrcholky. Ticho narušovalo jenom uklidňující praskání hořících polen. „Dneska se nám lov vydařil, máme plné břicho masa a sedíme u teplého ohně.“

„A kde je to nejlepší místo?“ zeptal se Brac zvědavě.

„Samozřejmě pod dekou se ženou.“

Brac se začervenál a změnil téma hovoru. „Vyprávěj mi o dobách, než přišli Římané.“

Brennus mu ochotně vyhověl. Vyprávění dlouhých příběhů o lovu nebo loupení dobytka byla jeho oblíbená zábava. Měli to rádi všichni ve vesnici. Začal rovnou s historkou o největším vlkovi, jakého kdy nějaký Allobrog skolil.

Brac se rozzářil.

„Zima před deseti lety byla jedna z nejtvrdsích, kam paměť sahá,“ začal. „Silné víchry vyhnaly smečky hladových vlků z lesů. Protože neměli co jíst, začali každou noc lovit náš dobytek v ohradách. Ale nikdo z bojovníků se neodvážil jít ven a vypořádat se s nimi.“ Pokrčil výmluvně rameny. „Sněhu bylo po pás a ve smečce bylo jen výjimečně méně než dvacet zvířat.“

Bratranec se nervózně rozhlédl po mýtině.

„Během měsíce zabili desítky krav. Potom zaútočili na starce, který sbíral dříví na kraji lesa, a tvůj otec Conall už toho měl dost. S mou pomocí vyráběl ve dne velké pasti.“

„A pochytili jste jich spousty,“ dodal Brac se zářícíma očima a pohladil si dlouhý vlčí tesák, který mu visel na koženém řemínku kolem krku.

Brennus přikývl. „Pět každou noc. Vlci začali být brzy opatrnější a lidem rostlo sebevědomí. Ale krátce nato se začal vracet vůdce smečky s několika dalšími a při každé návštěvě zabili

jedno zvíře. Byli daleko chytřejší a nešli si do klecí pro návnadu a muži začali tvrdit, že jsou to zlí duchové.“

„Ultan říká, že se hodně báli a nechtěli pomoci.“

Brennus povytáhl obočí a zhluboka se napil z vaku na vodu.

„Povídal jsem si o tom s Conallem. Nemělo cenu pronásledovat vlky do lesa. Tam nahoře byly závěje vyšší než člověk. Tak příští noc Conall přivázal starou krávu ke kůlu před ohradou. Nesvítíl měsíc, jenom pár hvězd. Nedovolil mi, abych tam s ním hlídal. Řekl, že jsem na to moc mladý.“ Brennus se zasmál při vzpomínce na muže, který ho naučil všechno, co věděl o zbraních. Otec mu totiž zemřel, když byl ještě dítě. „Tak jsem seděl na pěšině u valu s lukem a schovanou loučí.“

„Kde byl otec?“ Brac slyšel ten příběh snad tisíckrát, ale pokaždé se zeptal.

„Zabalený do kožešinové pláštěnky hluboko v závěji, blízko krávy. Bylo to dlouhé mrazivé čekání.“

„Říkal, že polovinu noci.“

Velký bojovník přikývl. „Kráva pochopitelně ucítla vlky jako první a začala bučet jako divá. Conall zůstal klidný a čekal, jak to dobrý lovec dělá vždycky. Já jsem ze svého místa neviděl nic.“ Brennus si přiložil ruku k očím a dramaticky mžoural do tmy. „Pak se najednou objevili. Sedm šedých stínů se kradlo přes led.“

Brac se zatetelil radostí.

„Vůdce smečky dorazil vzápětí a chystal se rovnou zabíjet. Rychle jsem umístil louč na val, abych si posvítíl, ale vlci měli takový hlad, že se ani nezastavili.“

„Otec říkal, že jsi zařval, jako kdyby tě honili zlí duchové,“ zasmál se Brac.

„Jasně že jsem řval. Každou chvíli by ho ucítili.“ Brenna zamrazilo. „Sám proti tolika vlkům by neměl šanci.“

„Vyskočil a ty už jsi šípy zabil tři.“

Brennus pokrčil rameny. „Jeho úkol byl mnohem nebezpečnější. Když jsem střílel třetí zvíře, Conall si to vyřizoval se čtvrtým a dalšího zranil. Zůstal jenom vůdce a jeho družka. Napadli chudáka krávu. Já jsem zabil samici a podařilo se mi zamířit na samce, právě když se obrátil ke Conallovi. Byli jenom dvacet kroků od sebe, což mi stačilo, abych bezpečně vystřelil. Ale tvůj otec na mě křikl, abych počkal. „Ten patří mně!“ řekl.

Chvilku bylo ticho.

Brennus upřeně hleděla na Braka. „Byl to nejstatečnější člověk, jakého jsem znal. Ten vlk byl velký jako medvěd a Conall neměl štít ani pancíř. Jenom meč a lovecký nůž.“

Brac se kýval ze strany na stranu a sotva dokázal ovládnout vzrušení.

„Vlk útočil a snažil se ho srazit, ale Conall se snadno držel z jeho dosahu a čekal na svou příležitost. Potom uklouzl na sněhu, padl na záda a upustil meč. Než jsem stačil něco udělat, vlk po něm skočil.“ Brennus ztišil hlas. „Chystal se mu prokousnout hrdlo.“

Odmlčel se a Brac stiskl zuby ještě pevněji.

„Conallovi se nějak podařilo vytáhnout dýku a obrátit ji oběma rukama nahoru. Jak vlk dopadl, ostří mu vniklo rovnou do srdce.“

„Ty sis myslel, že je otec mrtvý.“

„Vypadalo to tak, dokud tělo vlka neodstrčil,“ odpověděl Brennus s úsměvem. „Nikdy se mi tak neulevilo.“

„Otec vždycky říkal, že by se mu to nepodařilo bez tvé pomoci. Byls jediný, kdo mu chtěl pomoci.“

„To nic nebylo,“ zamumlal Brennus v rozpacích.

„Pro něj to znamenalo hodně. A pro mě taky.“

Brennus se rychle odvrátil.

„Vyprávěj mi ještě něco,“ prosil Brac ve snaze zlehčit atmosféru, ale to nebyl dobrý nápad.

„Dneska už ne.“ Brennus zašťoural klackem v ohni, až k noční obloze vylétl gejzír jisker. „Možná někdy jindy.“ Hleděl smutně do plamenů a nálada se mu změnila. Conallova smrt loni v létě ho pořád hluboce zraňovala. Na konci hlavní šarvátky s Římany se Brennus dostal mimo hlavní pole bojovníků a obklíčily ho desítky legionářů. Když velký muž viděl, jak se Allobrogové utíkají schovat do lesa, prosil bohy o rychlou smrt. Ale Conall, místo aby prchl jako ostatní, vedl několik mužů do sebevražedného protiútoky, zachránil synovce a sám přišel o život. Od té doby cítil Brennus velkou vinu a Brac to dobře věděl, takže nenaléhal.

„Trochu si odpočiň. Zítra se zapotíme, až ponese všechno to maso.“

Mladší bojovník se poslušně zabalil do deky a byl klidný, že je o něj postaráno.

Brennus byl ještě nějakou dobu vzhůru, přemýšlel o Conallovi a vzpomněl si na Ultanova poslední slova.

Druid byl starý člověk, když byl Brennův otec ještě dítě. Nikdo nedokázal vysvětlit, jak to, že Ultan žije tak dlouho, ale všichni ho ctili a uznávali a jeho požehnání a předpovědi byly nedílnou součástí života kmene. Když onemocnělo dítě nebo zvíře, zavolali k nim Ultana. Nikdo neuměl vytáhnout šíp z rány nebo vyléčit horečku jako druid. Dokonce i Caradoc se s ním radil, než udělal důležitá rozhodnutí.

Brennus byl odkojený na Ultanových úžasných příbězích, které vyprávěl u ohně ve společenském domě za chladných zimních večerů. Vzhlížel k druidovi jako nikdo jiný a Ultan měl na oplátku slabost pro muže, ze kterého vyrostl jeden z nejsilnějších allobrogských bojovníků, jakého kdy viděl.

Než Brennus odešel s Brakem na lov, požádal Ultana o požehnání. Byl zklamaný, že se za něj druid nepřimluvil u Caradoka, a tak se dlouho v Ultanově zchátralé chýši na kraji vesnice nezdržel. Modlitba proběhla uspokojivě, a když Brennus zamířil ke dveřím, stařec promluvil.

„Jsi předurčený pro dlouhé cesty.“

Brennus upřel zrak do tmavé místnosti, ale nedokázal rozeznat druidovy rysy. Na hřebících na zdi visely svazky bylin a jmelí vedle vysušených těl ptáků a králíků. Brennovi přeběhl mráz po zádech. Říkalo se, že Ultan dokáže uvařit lektvar, který očaruje samotné bohy. „Bude to náročný lov?“

„Víc než to,“ zamumlal Ultan. „Cesta dál, než se dostal nějaký Allobrog. Nebo kam se někdy dostane. Neutečeš svému osudu, Brenne.“

„Zemřu v lese?“ zajímal se.

Brennus se domníval, že vidí v očích starce smutek. V tom šeru si nebyl jistý.

„Ty ne. Mnoho jiných. Ty se vydáš na cestu velkého poznání.“

I když tam hřál oheň, velkého muže zamrazilo. Jako vždycky to Ultan odmítl vysvětlit. Když Brennus stoupal po zalesněných svazích, byl natolik vystrašený, že k Belenovi vyslal víc modliteb než obvykle. Lov se zatím vyvíjel dobře, ale věděl, že druidovy předpovědi bývají správné. Bude jeho rodina v bezpečí? A Brac? Přestože byl začátek léta, cesta, která je čekala, nebyla bez nebezpečí. Sníh, led, prudké řeky a zrádné pěšiny.

Nebo Ultan myslel něco úplně jiného?

Rozhlížel se po tiché mýtině. Obvykle ostražití psi sebou radostně škubali. Patrně se jim zdálo, že pronásledují jelena.

Nic. Brennus zavřel s povzdechem oči, přitáhl si deku těsněji a lehl si vedle Braka. Spal dobře a nic se mu nezdálo.

Byl to poslední klidný odpočinek, který bude Brennovi dopřán po mnoho let.

Když se mladší bojovník probudil, sluneční paprsky už osvětlovaly hory na druhé straně údolí a sníh na ostrých špicích zbarvil dorůžova a následně dooranžova. Odhodil příkrývku a vstal. Trásl se ve studeném vzduchu časného rána.

„Už ses dost vyspal?“ zasmál se Brennus od sušáků.

Brac se provinile začervenal, když uviděl, že už mají sbaleno. Zbývaly jen deky a nabrat si do kožených vaků vodu z potoka. „Jak dlouho jsem spal?“ mumlal ve spěchu.

„Jak dlouho jsi potřeboval,“ řekl Brennus laskavě. „Odpočinul sis?“

„Ano.“

„Dobrá. Zkus tohle.“

Brennus, vrávorající pod váhou nákladu, ukázal na další ranec vedle něj. Brakovi se podařilo s Brennovou pomocí naložit si pytel na záda. Zahanbeně si uvědomil, že je mnohem lehčí než ten bratrancův.

„Nech mě vzít ten těžší.“

„Jsem větší a silnější. Nic jiného v tom není. Tvůj je dost těžký.“ Brennus ho poplácal povzbudivě po rameni. „Je to víc, než by unesla většina lidí.“

Brennus vyrazil jako první a opíral se na nerovné cestě o lovecké kopí. Brac a psi následovali těsně za ním. Skupinka postupovala stejným tempem lesem a během dopoledne urazila víc než polovinu vzdálenosti zpátky do osady.

„Je čas na odpočinek.“ Brennus ochotně odložil náklad u velkého buku.

„Můžu jít dál.“

„Sedni si.“ Poklepal na mech, protože si myslel, že je vhodná doba, aby Braka seznámil se svým plánem. „Najíme se. Aspoň toho tolik neponeseme dál.“

Oba se zasmáli.

Seděli vedle sebe a opírali se o široký kmen. V přátelském mlčení pili vodu a jedli sušené maso.

„To je kouř?“ ukázal Brac na jih.

Nad vrcholy nejbližších stromů se vznášel šedivý oblak.

Brennus sevřel kopí. „Vstávej! To je z vesnice.“

„Ale jak...?“ zeptal se Brac zmateně.

„Nech tady pytel a deku. Vezmi si jenom zbraně.“

Mladý bojovník rychle poslechl a za okamžik se hnali dolů, psi za nimi. Brennus běžel, jako kdyby mu bohové dali sílu, a za chvíli za ním Brac zaostával. Byl v kondici a zdravý, ale bratranec se mohlo rovnat jenom málo lidí, co se fyzických schopností týká. Když si velký Gal všiml, že Brac nemůže, zastavil se.

„Co se to děje?“ zeptal se Brac, těžce oddechuje.

Brennus byl beznadějný lhář. „Nevím, chlapče. Snad se někomu vymknul z ruky oheň při vaření.“ Upřeně hleděl do země a v uších mu zněla Ultanova slova.

„Ty ne. Spousta jiných.“

„Nic přede mnou neskrývej,“ řekl Brac. „Jsem muž, a ne dítě.“

Brennus povytáhl obočí. Brac nebyl tak naivní, jak vypadal. „Dobře. Naši bojovníci museli prohrát.“ Těžce vzdychl. „Ti mize-roví jak vidno nečekali, až jim nabídneme boj.“

Brac zbledl. „A ten kouř?“

„Víš, co se stalo. Zapálili vesnici.“ Brennus zavřel oči. Liath. Jejich miminko. Co ho to napadlo opustit rodinu v takové době?

„Proč stojíme?“ Brac se silou protlačil kolem něj a šel jistým krokem po úzké pěšině.

Dlouho běželi, vina a vztek jim dodávaly sílu. Ani jeden nepromluvil a jenom občas se zastavili, aby si odpočali. Kousek od osady Brennus konečně zpomalil a pak se zastavil. I psi si rádi odpočinuli. Bratranec utíkal dál.

„Braku, zastav se!“

„Proč? Možná že ještě bojují.“

„A přijdeme tam úplně vyřízený? Jaký by to sakra mělo smysl?“ Brennus zhluboka dýchal a uklidňoval se. „Vždycky jdi do boje připravený.“

Brac se neochotně vrátil tam, kde stál velký muž, a zkoušel špičku kopí.

„Tohle je dobré na medvěda,“ řekl Brennus a vycenil zuřivě zuby. „Mělo by zabít jednoho dva Římany.“

Brac si na souhlas odplivl a zkoumal, jestli všechny hroty šípů dobře drží. Potom se podíval nahoru. „Připraven, bratranče?“

Brennus hrdě přikývl. Ve chvílích jako tato bojovník věděl, koho má po boku. Ale žaludek se mu svíral. Brennus, který se bál o svou rodinu, chtěl také ochránit Braka. Jako Conall jeho.

Pomalou klusali a soustředili se na okolí, aby nepřehlédli případnou léčku. Pohybovali se po pěšinách, které oba znali, a tak brzy dospěli na kraj lesa. Bylo už jasné, že něco není v pořádku. Léto bylo období plné práce, ale venku nikdo nelovil ani nesbíral dřevo, děti si nehrály ve stínu.

Pohled, který se Brennovi naskytl, ho bude pronásledovat do smrti. Za pásy obdělvané půdy táhnoucí se nahoru k lesu byla jejich vesnice v plamenech. Husté spirály kouře se valily nahoru z doškových střech. Vzduchem se nesly výkřiky.

Tisíce legionářů obklíčily obranný dřevěný val, který Allobrogům vždycky dobře posloužil. Útočníci měli drátěné košile a rezavě hnědé tuniky do půli stehů. Drželi těžké podlouhlé štíty s kovovými výčnělky, strašlivě ostnaté *pila* a krátké meče. Kulaté bronzové přilbice měly chrániče uší a krku. Některé byly hladké, jiné zdobené jednoduchými chocholy z koňských žíní. Brennus znal a nenáviděl každou jednotlivou součást výstroje římského vojáka.

Za semknutými kohortami stály *ballisty*, masivní dřevěné katapulty, které vystřelovaly zápalné střely přes ploty. Trubači vzadu poslouchali rozkazy vyšších důstojníků v červených pláštěnkách a troubili k přímému útoku. Každý muž znal svůj úkol, každý krok byl naplánovaný a muselo to mít jediný výsledek.

Na rozdíl od statečného neorganizovaného chaotického útoku Galů.

Hluboký příkop kolem palisády už byl na spoustě míst plný dřeva. Dlouhé žebříky stály opřené o val a útočníci po nich lezli nahoru. Další legionáři bušili beranidlem do hlavní brány. Občas někdo vystřelil šíp z ochozu, ale val byl skoro prázdný.

„Nikdo nebrání!“

„Bojovníci by neutekli,“ řekl Brac bledý jako stěna.

Brennus zavrtěl hlavou a přešel mu mráz po zádech.

Chybějící odpor znamenal jedině. Caradoc a jeho muži byli poraženi a obrana vesnice zbyla jenom na ženy a starce.

Nebyla šance zachránit Liath a dítě. Brennovi se udělalo zle. Kousal si ret, až ucítil nasládlou chuť krve. Bolest ho přinutila vzpamatovat se a zabránila mu slepě zaútočit. *Ty ne. Mnoho jiných.*

Ultan ten útok předvídal a stejně ho poslal na lov.

„Pospěš si!“ Brac byl taky připravený opustit bezpečí lesa.

Obrovská ruka mu sevřela paži. „Je příliš pozdě.“ Brennus se zamračil a pohlédl k obloze. „Vrátili jsme se o den dřív. Bohové chtěli, abychom byli nahoře v horách, a ne tady. Ultan mě varoval.“

„Druid? Je to blázen. Nemůžeme jen tak stát a dívat se.“

„Všichni jsou určitě mrtví.“

„Ale tvoje žena, Brenne.“

Stiskl zuby. „Liath vezme život sobě i dítěti, než se jich dotkne nějaký Říman.“

Brac se na něj podíval, jako by tomu nemohl uvěřit. „Zbábělče.“

Brennus mu vrazil facku. „My dva proti tisícům Římanů?“

Brac zmlkl a po tvářích mu stékaly slzy.

Velký muž stál a snažil se přemýšlet. „Poslouchej, jestli chceš žít.“

Brac hleděl na hořící osadu. „Proč po tomhle žít?“ zeptal se nechápavě.

Brennus viděl, jak bratranec trpí. Stejně jako on. Brakova matka a sestry byly taky odsouzeny k záhubě. Zamrazilo ho, když se pokoušel zahnat jejich osud z hlavy. Kromě Liath a dítěte byli jediní příbuzní, které na světě měl. Nějak si vyvolal Ultanův výraz toho posledního dne. Byl smutný? Nemohl si být jistý. Jisté bylo jedině to, že Allobrogové odcházeli na druhý břeh. Ale to nebyla jeho cesta. Jak řekl druid.

Proč Ultan odmítl promluvit si s Caradokem a mlčel o tom útoku? Na to byla jediná odpověď. Druidův vzkaz musel pocházet od bohů. Musel tomu věřit, jinak by přišel o zdravý rozum.

„Jdeme zpátky k masu. Vezmeme si dost na měsíc. Potom přejdeme přes hory a přidáme se k Helvétům. Je to silný kmen a žádní přátelé Říma.“

„Ale naši lidi...“ začal Brac slabě.

„Allobrogové skončili,“ řekl Brennus s těžkým srdcem. Nikdy si nepředstavoval, že to zajde tak daleko. „Ultan mi řekl, že se mám vydat na dlouhou cestu, jakou nikdo předtím nevykonal.“ Měl jenom chvilku na to, aby Braka přesvědčil. „Musel myslet tohle.“

Brac si utřel oči, polkl a prohlížel si ještě jednou vesnici. Když se dívali, střecha společenského domu spadla a objevila se záplava jisker a plamenů. Legionáři před valem zajásali.

Konec byl blízko.